

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKSLAS FAKULTĀTE
SKOLOTĀJU IZGLĪTĪBAS NODAĻA

**SOCIĀLPEDAGOĢISKĀ DARBĪBA ATBALSTA PASĀKUMU
ĪSTENOŠANĀ PROJEKTĀ “PuMPuRS” VISPĀRIZGLĪTOJŠĀ
SKOLĀ X 7.-9. KLASĒS.**

DIPLOMDARBS

Autors: **Kristaps Antons**

Studenta apliecības Nr.: KA09103

Darba vadītājs: Docente, Dr.sc.admin. Gunta Kraģe

RĪGA 2019

ANOTĀCIJA

Kristapa Antona diplomdarbs „**Sociālpedagoģiskā darbība atbalsta pasākumu īstenošanā projektā “PuMPuRS” vispārizglītojošā skolā X 7.-9. klasēs**”. Diplomdarba mērķis ir raksturot sociālpedagoģisko darbību atbalsta pasākumu īstenošanā projektā “Pumpurs”, izstrādāt un aprobēt programmu problemātiskas uzvedības, un mācību grūtību mazināšanā 7.-9.klasēs

Darba teorētiskajā daļā raksturotas uzvedības un mācību grūtības. Tiek aplūkoti uzvedību un mācību grūtību izraisošie faktori, kā arī atbalsta iespējas projektā “PuMPuRS”.

Praktiskajā daļā veikts pētījums par atbalsta pasākumu īstenošanu vispārizglītojošajā X skolā, izstrādāta sociālpedagoģiskās darbības programma uzvedību un mācību grūtību samazināšanai projekta “PuMPuRS” ietvaros un veikta tās aprobācija un analīze.

Atslēgvārdi: atbalsta pasākumi, individuālais izglītības plāns, mācību grūtības, sociālpedagoģiskā darbība, vecāku iesaistīšana.

THE ABSTRACT

For diploma thesis by Kristaps Antons “**Socio-pedagogical activity implimented as support measures in projeckt “PuMPuRS” in general education school X in classes 7.-9.**”

The aim of the diploma is to sescribe socio-pedagogical activity in the implementation of support measures in the “PuMPuRS”project , to develop and approbate a programme that adreses problematic behaviour and learning difficulties in classe 7.-9.

The theoretical part of the work describes behavioral and learning difficulties. Looked at behavioral and learning difficulties as a part of “PuMPuRS” project.

In practical part a study on the implementation of support measures in general education school X a socio-pedagogical action programme, that has been designed to reduce behavioral problemsand learning difficulties in project “PuMPuRS” has been carried out, the programs aprobatation and analysis has been done.

Keywords: support measures, individual education plan, learning difficulties, socio-pedagogical activity, involvement of parents.

Saturs

IEVADS.....	5
1. Uzvedības un mācību grūtību psiholoģiskie, sociālie un bioloģiskie aspekti, to apzināšana	7
1.1. Bioloģisko faktoru ietekme uz problemātisku uzvedību	7
1.2. Psiholoģisko faktoru ietekme uz problemātisku uzvedību	8
1.3. Sociālo faktoru ietekme uz problemātisku uzvedību	8
2. Uzvedības un mācību grūtības, un to izpausmes.....	11
2.1. Uzvedības veidošanās, to sasaiste ar mācību grūtībām.....	11
2.2. Uzvedības grūtību ietekmējošie faktori	12
2.3. Uzvedības grūtību izpausmes.....	15
2.4. Uzvedības un mācību grūtību problēmu novērtēšana un nepieciešamā rīcība	16
3. Projekta “PuMPuRS” papildu atbalsts izglītojamam mācību vidē	19
3.1. Uzvedība un sadarbība klasē	19
3.2. Darbs ar vecākiem projektā “PuMPuRS”	20
3.3. Savstarpējās komunikācijas un sadarbības ar izglītojamo stiprināšana projektā “PuMPuRS”	24
4. Pētījums par situāciju vispārīzglītojošās skolas X atbalsta pasākumu īstenošanā	27
4.1. Pētījuma bāzes raksturojums	27
4.2. Pētījuma pamatojums	31
4.3. Pētījuma datu analīze.....	33
5. Individuālās darbības, kas veiktas projekta “PuMPuRS” ietvaros	37
5.1. Sociālpedagoģiskās darbības atbalsta programma projektā “PuMPuRS”	37
5.2. Individuālo izglītības plānu sastādīšana projekta “PuMPuRS” dalībniekiem	52
5.3. Ieteikumi tālākai darbībai.....	53
5.4. Projekta “PuMPuRS” sociālpedagoģiskās darbības atbalsta programmas aprobācija. ..	56
Nobeigums.....	59
Literatūras saraksts	61
Pielikumi.....	63
1. pielikums Anketa.....	64
2. pielikums Individuālais izglītības plāns	65

IEVADS

Latvijas skolās aktuāls ir jautājums par skolēnu uzvedības negatīvo izpausmju mazināšanu, jo tās būtiski ietekmē izglītojamo mācību sasniegumus un audzinātības jeb sagatavotības dzīvei sabiedrībā kvalitāti. Uzvedības radītās problēmas ietekmē pedagoga darbību, kā arī bērnu mācību sasniegumu rezultātus, pie tam, visu skolēnu rezultātus klasē, tai skaitā, tos skolēnus kuru uzvedība ir problemātiska. Uzvedības problēmu novēršanā būtiski ir saprast, ka palīdzība ir nepieciešama gan tiem skolēniem, kuriem ir uzvedības traucējumi, gan tiem, pret kuriem negatīvās uzvedības izpausmes tiek vērstas. Skolēnu neapmierinoša uzvedība skolās bieži noved pie tā, ka skolēni tiek izslēgti no skolas un līdz ar to bieži tiek mainītas izglītības iestādes, kas ne vienmēr labvēlīgi ietekmē skolēnu personības izaugsmi un turpmāko izglītības procesu. Skolēniem ir tiesības skolā justies droši, mācīties atbilstoši savām spējām un saņemt cieņpilnu izturēšanos. (Ekspertes: Skolēnu mācību sasniegumi un viņu sociālā uzvedība ir saistīti 2012) To var panākt ar atbildību par savu rīcību. Lai nodrošinātu optimālu mācību vidi skolā un klasē, ir jāvienojas par vienotiem likumiem, kas tiek konsekventi ievēroti un īstenoti praksē. Zinātniskajā literatūrā tiek minēts, ka projekta kā metodes izmantošana izglītības iestādēs dod iespēju mainīt esošo situāciju un risināt dažādas sociālpedagoģiskas problēmas, kas saistītas gan ar skolēniem, gan pedagogiem un to savstarpējām attiecībām, gan arī ar skolas vidi. Viens no plānotu pārmaiņu ieviešanas veidiem ir Izglītības kvalitātes valsts dienesta īstenotais Eiropas Sociālā fonda projekts "Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai" (turpmāk – PuMPuRS), lai mazinātu to bērnu un jauniešu skaitu, kas pārtrauc mācības un nepabeidz skolu. Projekts veicina ilgtspējīgas sadarbības sistēmas veidošanu starp pašvaldību, skolu, pedagogiem un vecākiem, lai laikus identificētu bērnus un jauniešus ar risku pārtraukt mācības un sniegtu viņiem personalizētu atbalstu. Skolotājiem tiek sniegta iespēja profesionāli pilnveidoties un stiprināt prasmes darbam ar jauniešiem, tiks izstrādāti arī metodiskie līdzekļi. Projekts atbalsta arī jauniešu NVO iniciatīvas, lai aktualizētu mācību pārtraukšanas problēmu pašu jauniešu vidū, ar vienaudžu palīdzību uzrunātu skolēnus un iesaistītu viņus aktivitātēs. Pasākumi vērsti uz agrīnu problēmas diagnostiku un risinājumu, lai novērstu samilzušu situāciju risināšanu, kas prasītu daudz vairāk resursu un varētu būt mazāk efektīva. (ESF projekts PuMPuRS 2017) Būtiska nozīme ir projekta dalībnieku iesaistei projektu īstenošanā, t.i. dalībnieku kompetenci attiecīgā nozarē, spēju pielāgoties pārmaiņām, spēju radoši domāt un radīt, maksimāli piesaistot dalībniekus, kuri darbojas attiecīgajā nozarē, lai rezultātiem nodrošinātu ilgtspēju arī pēc projekta beigām. Tādēļ, darba autors vēlējas noskaidrot, vai ar projekta "Pumpurs" palīdzību var risināt uzvedības un mācību problēmas

vispārizglītošajā skolā. Diplomdarba autors šādu tēmu izvēlējās arī tādēļ, ka uzsākot 2018./2019.m.g. ir iesaistījies projekta darbībā. Diplomdarba mērķis ir raksturot sociālpedagoģisko darbību atbalsta pasākumu īstenošanā projektā “Pumpurs” un izstrādāt un aprobēt programmu problemātiskas uzvedības un mācību grūtību mazināšanā 7.-9.klasēs.**Mērķis:** Raksturot sociālpedagoģisko darbību atbalsta pasākumu īstenošanā projektā “Pumpurs” un izstrādāt un aprobēt programmu problemātiskas uzvedības un mācību grūtību mazināšanā 7.-9.klasēs.

Pētījuma jautājums: Kā projekta “Pumpurs” atbalsta pasākumi var mazināt problemātisku uzvedību un mācību grūtības 7.-9.klasēs.

Pētījuma uzdevumi:

- 1) Izpētīt zinātnisko literatūru un dokumentus par problemātisku uzvedību un mācību grūtībām;
- 2) Izpētīt situāciju par problemātisku uzvedību un mācīšanās grūtībām vispārizglītojošajā skolā X 7.-9.klašu skolēniem;
- 4) Izpētīt projekta “Pumpurs” atbalsta pasākumu aktivitātes vispārizglītojošajā skolā X 7.-9.klasēs;
- 5) Izstrādāt sociālpedagoģiskās darbības programmu vispārizglītojošā skolā X problemātiskas uzvedības un mācīšanās grūtību mazināšanai;
- 6) Veikt sociālpedagoģiskās darbības programmas aprobāciju un analizēt rezultātus.

Pētījuma metodes:

- 1) literatūras un dokumentu analīze;
- 2) anketēšana;
- 3) fokusa grupas diskusija;
- 4) modelēšana
- 5) sociālpedagoģiskā izmēģinājumdarbība.

Pētījuma bāze: Vispārizglītojošā skola “X”

Diplomdarba struktūra: Ievads, 5 nodaļas ar 17 apakšnodaļām, nobeigums, izmantotās literatūras un informācijas avotu saraksts ar 29 avotiem, 1 pielikumu.

1. UZVEDĪBAS UN MĀCĪBU GRŪTĪBU PSIHOLÓĢISKIE, SOCIĀLIE UN BIOLOĢISKIE ASPEKTI, TO APZINĀŠANA

1.1. Bioloģisko faktoru ietekme uz problemātisku uzvedību

Diplomdarba autors uzskata, ka skolotājiem ir rūpīgi jāizskata izglītojamo uzvedība, lai atrastu ietekmējošos faktoros, kas veido viņu uzvedības modeļus. Lai gan skolēnu uzvedības atšķirības ir saistītas ar vecumu, daudzi fiziskie un psiholoģiskie faktori var ietekmēt dažādos skolas posmos. Iespējams, nebūtu saprātīgi noteikt, ka nepareiza uzvedība ir fiziskas vai psiholoģiskas problēmas rezultāts bērnam, kurš izdara vienu nevēlamu uzvedību. Dažreiz izglītojamie vienkārši rīkosies pēc vēlēšanās, pārkāps jebkādos viņiem uzliktos noteikumus. Daži izglītojamie tomēr ir pakļauti dažādiem veselības stāvokļiem vai ir pakļauti videi, kas nopietni ietekmē viņu spēju normāli darboties. (Heineman, M., Dunlap, G., & Kincaid, D. 2005) Lai nodrošinātu, ka šie skolēni saņem tādus pašus izglītības standartus kā viņu vienaudži, ļoti svarīgi ir iesaistīt sociālo pedagogu. Bieži sastopami traucējumi ir hiperaktivitātes traucējumi. Bērniem, kuriem diagnosticēta šī slimība, parasti būs mazāka spēja kontrolēt savus impulsus, kas ir traucējoši gan pašiem, gan viņu vienaudžiem. (Goodman D.W 2009) Mazāk sastopami ir autisma spektra traucējumi. Bērniem ar autisma spektra traucējumiem ir grūti saskarties ar sociālo mijiedarbību un veikt kompulsīvas, atkārtotojas uzvedības, kas vienlīdz var tikt uztvertas kā traucējošas sev un saviem vienaudžiem. Bioloģiskie faktori ir tādi kā ģenētiskā ietekme, smadzeņu ķīmija, hormonu līmenis, uzturs un dzimums. (Heineman et al. 2005) Kādā veidā šie faktori var ietekmēt attīstības gaitu? Rutgersas universitātē veiktie pētījumi parādīja, kā pirmsdzemdību faktori ietekmē valodu attīstību un kā pēcdzemdību faktori ir galvenie komponenti, kas veicina bērna izziņas attīstību. (Huddy et al. 2001) Divi specifiski bioloģiskie faktori, kas ietekmē bērnu attīstību, ir uzturs un dzimums. Vairumam cilvēku šūnās ir 23 hromosomu pāri (izņemot īpašas reproduktīvās šūnas, ko sauc par gametēm). Pirmos 22 pārus sauc par autosomiem, kas zēniem un meitenēm ir vienādi. Tāpēc vīriešiem un sievietēm ir vienāds gēnu kopums. Tomēr 23. hromosomu pāris nosaka indivīda dzimumu. Zēniem parasti ir viena X hromosoma un viena Y hromosoma, savukārt meitenēm ir divas X hromosomas. Tātad dzimuma atšķirības bioloģiskajā līmenī ir atrodamas Y hromosomā. Dzimums var ietekmēt attīstību dažādos veidos. Piemēram: Dzimums ir faktors kognitīvās nogatavināšanas procesā, jo zēni mēdz attīstīties un mācīties savādāk nekā meitenes. Pētījumi liecina, ka zēniem ir zemāks skolas gatavības līmenis nekā meitenēm.

Citi noteicošie faktori ir dzimumu stereotipu skatīšana un sabiedrības viedoklis par dažādu kultūru un fona vīriešiem un sievietēm. Bērna fiziskajam ķermenim ir atšķirīgi reproduktīvie orgāni, un tas tiek tālāk diferencēts, jo tiek ražoti īpaši dzimumhormoni, kuriem ir nozīme dzimumu atšķirībās. Zēni parasti ražo vairāk androgēnu (vīriešu dzimuma hormonus), savukārt sievietes ražo estrogēnus (sieviešu dzimumhormonus). Ir svarīgi atcerēties, ka bioloģiskie faktori nedarbojas atsevišķi. Piemēram, gēni var mijiedarboties gan ar citiem gēniem, gan ar vidi. Daži gēni var dominēt un neļaut citiem izpausties. Citos gadījumos dažas bioloģiskās ietekmes var ietekmēt ģenētisko izpausmi. (Huddy et al. 2001) Lai izprastu bērna attīstību, ir svarīgi ņemt vērā visus daudzus faktoros, kas var būt nozīmīgi.

1.2. Psiholoģisko faktoru ietekme uz problemātisku uzvedību

Bērniem ir arī garīgās veselības problēmas, kas biežāk sastopamas pieaugušajiem un kas var parādīties bērnības gados. Piemēram, bērniem ar opozicionālu izaicinājumu ir nopietnas grūtības mijiedarboties ar citiem cilvēkiem. Šie skolēni bieži vien būs skolotāju ārkārtas vilšanās avots, bet tie var būt tik agresīvi, ka viņi rada fizisku kaitējumu skolotājiem, un skolotāji var vienkārši baidīties no tiem. Citi garīgās veselības stāvokļi ir šizofrēnija, bipolāri traucējumi un lieli depresijas traucējumi, kas visi ir daudz grūtāk diagnosticējami bērniem nekā pieaugušajiem. (Pulmanis T., Pelne A., Taube M. 2013.)

Uzvedības izmaiņas var rasties arī tādu vielu uzņemšanā, kas var būt narkotiskas vai organismam vienkārši nepazīstamas. Izglītojamie, kas lieto zāles, tostarp antibiotiku vai pretepilepsijas zāļu, lietošanai var izrādīties izmaiņas uzvedībā. Receptu medikamentu lietošana skolotājam būs vieglāk atklājama nekā narkotisko vai nelegālo vielu lietošana. Medicīniskie apstākļi, piemēram, vīrusu infekcijas un meningīts, var izraisīt arī izglītojamā uzvedības izmaiņas. Daži veselības stāvokļi ir tik smalki, ka bērni pat neapzinās, ka ir slimi acīmredzamu simptomu trūkuma dēļ. Tomēr daudzos gadījumos izglītojamie var izjust diezgan izteiktus simptomus, kurus vai nu viņu vecāki vai aprūpētāji nav risinājuši, vai arī tie no bailēm ignorē šos simptomus. Lai gan ilgstošus psiholoģiskos jautājumus var būt grūti novirzīt, pārmaiņām, kas izriet no medicīniskiem apstākļiem, ir vieglāk atklāt, jo tās biežāk rodas pēkšņi, dodot priekšstatu par to cēloni. Pieredze ļaus efektīvi noteikt dažādas uzvedības problēmas. (Pulmanis T., Pelne A., Taube M. 2013.)

1.3. Sociālo faktoru ietekme uz problemātisku uzvedību

Nabadzība var ietekmēt skolu gatavību vairākos veidos. Bērni no maznodrošinātām ģimenēm bieži saskaras ar vecāku konsekvences trūkumu, uzraudzības trūkumu, sliktu uzturu un sliktu lomu modelēšanu. Saskaņā ar 2007. gada rakstu "Nabadzības ietekme uz bērnu izglītojošiem rezultātiem" žurnālā "Pediatrijas bērnu veselība" pētījumi liecina, ka bērni no nabadzīgām ģimenēm mēdz gūt mazāku rezultātu saziņas un vārdnīcu prasmju, zināšanu par cipariem, spēju kopēt un atpazīt simbolus, koncentrāciju un komandas darbu un sadarbību. (West, Anne. 2007) Pētījumi, ko veica Bērnu attīstības pētniecības biedrība Kanādā, arī atklāja, ka bērni no zemu ienākumu ģimenēm saņēma mazāk uzslavu no vecākiem un bija augstāks kortizola līmenis, kas ir saistīti ar zemāku kognitīvās attīstības līmeni. Mājas, kopienas, fiziskās skolas vides ietekmē cilvēku uzvedību, domāšanu, iesaistīšanos, augšanu un emociju kontroli. Iedvesmojoša vide veicina pozitīvus rezultātus. (ISI Journal Citation Reports 2017) Nabadzība rada attīstības risku, jo nabadzīgā vide apdraud cilvēku prātu, ķermeni un garu. Nabadzība palielina arī vājas akadēmiskās darbības, fiziskās veselības problēmas, piemēram, nepietiekamu uzturu, aptaukošanos, augstus depresijas rādītājus, vardarbību pret bērniem, fiziskus ievainojumus utt. Tas, kā vecāki izturas pret saviem bērniem, ietekmē veidu, kādā bērni mijiedarbojas savā starpā mājās un ārpus tās. Bērni, kas tiek audzināti mājās, kuri ir maldināti ar nesaskaņām, vecāku stresu un pārmērīgu disciplīnu, parasti izaicina emociju apstrādi un kontrolēt viņu uzvedību. Bērniem ir iespējams uztvert un uzņemties atbildību par ļaunprātīgu izturēšanos. (West, Anne. 2007) Vecāku depresija ir vēl viens vides faktors, kas ietekmē bērnu izaugsmi un attīstību, jo bieži vien tas rada grūtības pielāgoties, un citas problēmas, kas sākas jaunībā. Laulības šķiršana kā iemesls, jau sen pētījumos ir saistīta ar bērnu uzvedības problēmām, trauksmi un depresiju. Tas bieži vien ir tāpēc, ka ģimenē kur mājās ir viens vecāks, kas cīnās ar savām depresijas un nemieru izjūtām, pildot mājsaimniecības pienākumus. (Caspi A., Moffitt T.E., Morgan J., Rutter M., Taylor A., Arseneault L. 2004) Vecākiem bieži daudzjāstrādā un jāpavada darba vietā ļoti daudz laika, lai finansiāli nodrošinātu ģimeni, kas var novest pie tā, ka bērni jūtas atstāti novārtā un liek viņiem izjust iepriekš minētās ekonomiskās sekas. Laulības šķiršana tieši nav īstais iemesls, kas skar bērnu uzvedību tik daudz, kā tas ir veids, kā vecāki rīkojas ar laulības šķiršanu. Gadījumos, kad abi vecāki savstarpēji vienojās par laulības šķiršanu un izvēlas kopīgi būt vecākiem, kopīgi pieņemt lēmumus, nodrošināt bērnu, laulības šķiršanas negatīvās sekas tiek samazinātas. (Davidson R.J., Lewis D.A., Alloy L.B., Amaral D.G., Bush G., Cohen J.D. 2002) Saskaņā ar 2009. gada rakstu, kas publicēts Nacionālā biotehnoloģijas informācijas centra tīmekļa vietnē, pētījumi liecina par pozitīvu korelāciju starp vecāku izglītības līmeni un viņu attieksmi pret akadēmisko sasniegumu. (NCBI Databases) Tādējādi vecāku izglītība ir labs bērna akadēmisko panākumu rādītājs. Bērnu ļaunprātīga izmantošana var notikt ar fizisku vardarbību, emocionālu

vardarbību, nolaidību, seksuālu vardarbību vai vielu ļaunprātīgu izmantošanu mājās. Viņiem var rasties problēmas socializējoties ar citiem bērniem un pieaugušajiem, kā arī pabeigt vai koncentrēties uz uzdevumiem.

2. UZVEDĪBAS UN MĀCĪBU GRŪTĪBAS, UN TO IZPAUSMES

2.1. Uzvedības veidošanās, to sasaiste ar mācību grūtībām

Skolotāji jau sen ir ņēmuši vērā uzvedības ietekmi uz mācībām. Bet ko darīt tad, ja bērnam trūkst nepieciešamās prasmes, lai veiktu paredzētos uzdevumus un demonstrētu uzvedību, kas palīdz viņam izvairīties no skolotājas uzdotajiem nevēlamiem uzdevumiem? Pētījumi rāda, ka maziem bērniem, pusaudžiem un pieaugušajiem ar mācību grūtībām bieži piemīt konfliktējoši sniegumu rādītāji. Viņi ļoti labi pilda noteiktus uzdevumus, bet netiek galā ar citiem uzdevumiem. (Douglas Haddad 2009) Douglas Haddad uzskata, ka viena no vissliktākajām lietām, ko mācīšanās grūtības var nodarīt bērnam, ir postoša ietekme uz viņu pašcieņu. Neskatoties uz vecāku un skolotāju pūlīņiem par bērna akadēmisko panākumu, daudzu bērnu ar mācību grūtībām atkārtotas vilšanās un akadēmisko panākumu trūkums var radīt stāvokli, ko sauc par “bezpalīdzības stāvokli”. (Douglas Haddad 2009) Kad viņi ir veiksmīgi izpildījuši kādu uzdevumu, viņi to bieži uztver kā veiksmi. Bērna mācīšanās grūtības var izraisīt emocionālu uzbudinājumu, kas ietekmē viņu ikdienas mijiedarbību ar skolotājiem un vienaudžiem skolā, ar vecākiem mājās un citiem sabiedrībā.

Brīdinājuma pazīmes, kas norāda uz iespējamām mācīšanās traucējumiem:

- Nevēlas doties uz skolu.
- Saka atkāpšanās komentārus par savām spējām, piemēram, „Es esmu muļķis. Es padodos. Es to nevaru darīt vai izdarīt.
- Izvairas no mājasdarbu veikšanas.
- Vaino skolotāju par sliktu vērtējumu.
- Nevēlas rādīt vecākiem mājasdarbus.
- Atsakās klasē veikt uzdevumus.
- Atsakās ievērot klases noteikumus.
- Atsakās sazināties, lai izvairītos no konfrontācijas. (Douglas Haddad 2009)

Lai risinātu izglītojamo problēmas var būt nepieciešams pabeigt funkcionālu uzvedības novērtējumu, kas ir pilnīgs un objektīvs problēmu risināšanas process. Novērtējums balstās uz neskaitāmām metodēm un stratēģijām, kas objektīvi vēro bērna uzvedību dažādos apstākļos un dažāda veida aktivitātēs, tai skaitā mājas apsekojumus un sanāksmes ar skolas atbalsta personālu. Novērtējuma galvenais mērķis ir palīdzēt skolas atbalsta personālam noteikt

atbilstošos intervences pasākumus, lai tieši risinātu problēmas. Var būt grūti noteikt, vai bērna mācīšanās grūtības tieši veicina vai izraisa šāda veida uzvedību. (Douglas Haddad 2009) Ar ģimeni saistītie stresa faktori var būtiski ietekmēt bērna uzvedību skolā. Ja bērns uzrāda hiperaktīvu, impulsīvu vai delinkventu uzvedību, ir svarīgi arī zināt speciālista viedokli, lai redzētu, vai bērnam ir kādi traucējumi. (Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Diagnosis and Management of ADHD in children, young people and adults. National Institute for Health and Clinical Excellence 2008.) Darba autors secina, ka mācīšanās grūtībām, sociālo jautājumu risināšana var būt atkarīga no bērna pašvērtējuma. Bērniem ar mācīšanās grūtībām bieži ir grūtības lūgt palīdzību ar vienaudžiem saistītās situācijās. Viņiem trūkst sociālās, emocionālās prasmes, kas nepieciešamas, lai risinātu vienaudžu spiedienu vai vardarbību.

2.2.Uzvedības grūtību ietekmējošie faktori

Darba autors uzskata, ka skolotāja iecietība spēlē nozīmīgu lomu sliktas uzvedības uztveršanā. Ko viens skolotājs uzskata par traucējošu, cits skolotājs pasīvi ignorē. Arī pārmērīga runāšana, telefonu, planšetdatoru lietošana var traucēt mācību vidi mācību laikā. Sliktiem uzvedības cēloņiem nav viena noteikta risinājuma. Emociju svārstībām, ģenētikai un dzīvesveidam ir svarīga loma, atrodot uzvedības problēmu cēloni. Ja jūsu bērnam piemīt nevēlama uzvedība, dzīves izmaiņas, piemēram, šķiršanās, mājdzīvnieka zaudēšana var izraisīt jūtu svārstības. Tomēr, ja bērnam ir deficīta/hiperaktivitātes traucējumi vai pretrunīgi izaicinājumi, šie pamatnosacījumi var veicināt uzvedības problēmas skolā. (Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Diagnosis and Management of ADHD in children, young people and adults. National Institute for Health and Clinical Excellence 2008.) Darba autors secina, ka bērna dzīvesveids var veicināt viņa uzvedību skolā, īpaši, ja mājās trūkst spēcīgu un prasmīgu vecāku. Izglītojama skolā vai citā vidē var parādīt šīs iemācītās uzvedības no mājām, piemēram, iebiedēšanu, ļaunprātīgu izmantošanu vai nespēju ievērot noteikumus. Uzvedības grūtības ietekmē dažādi faktori, kā:

Intelektuālais faktors:

Panākumi skolā parasti ir cieši saistīti ar intelekta līmeni. Skolēni ar zemu inteliģenci bieži saskaras ar nopietnām grūtībām skolas darbu apgūvē. Zems vērtējums vienā priekšmetā un izglītojamā labi rādītāji citos mācību priekšmetos norāda uz iespējamu īpašu zināšanu trūkumu. Psiholoģija atklāj, ka indivīdiem ir dažāda veida inteliģence. Personas iedzimtās mācīšanās spējas ir ļoti svarīgas, nosakot mācīšanās procesa efektivitāti. (Mondal P. 2017)

Mācību faktori:

Nepareiza darba pieeja vai mācību metožu trūkums, var ietekmēt jebkura skolēna mācību procesu. Ja mācības turpinās pārāk strauji un nepārbauda, cik lielā mērā skolēns apgūst to, kas tiek mācīts, skolēns uzkrāj vairākus trūkumus, kas traucē veiksmīgam progresam. Kļūdainu mācību metožu dēļ skolēns var būt iemācījies neefektīvi mācīties. Daudzas citas grūtības, kas ir tieši saistītas ar mācīšanās faktoriem, var traucēt progresam. (Mondal P. 2017)

Fiziskie faktori:

Šajā grupā ir iekļauti tādi faktori kā veselība, fiziskā attīstība, uzturs, vizuālie un fiziskie defekti un dziedzeru anomālijas. Ir vispāratzīts, ka slikta veselība kavē fizisko un motorisko attīstību, un nepietiekams uzturs traucē mācībām un fiziskai izaugsmei. Bērni, kas cieš no redzes, dzirdes un citiem fiziskiem defektiem, ar grūtībām var attīstīt tādas prasmes kā lasīšana un pareizrakstība. Ir pierādīts, ka dažādas iekšējās sekrēcijas dziedzeri, piemēram, vairogdziedzera un hipofīzes, arī ietekmē uzvedību. Izglītojamo veselība, iespējams, ietekmēs izglītojamā spēju mācīties un izglītojamā spēju koncentrēties. (Mondal P. 2017)

Garīgie faktori:

Attieksme ir pakļauta garīgajiem faktoriem. Attieksmi veido organiski un kinestētiski elementi. Tos nedrīkst sajaukt ar emocijām, ko raksturo iekšējie iekšējie traucējumi. Attieksme ir vairāk vai mazāk noteikta. Tiem ir liela nozīme indivīda emocionālajā stāvoklī un vispārējā uzvedībā. Attieksme ir svarīga arī personības attīstībā. Starp šīm attieksmēm ir interese, jautrība, pieķeršanās, aizspriedumi un lojalitāte. Attieksme veicina mācīšanās un mācīšanas ātrumu un skolas progresu. Darba efektivitāti no dienas un ātrumu, kādā tas tiek sasniegts, ietekmē izglītojamā attieksme. Labvēlīga garīgā attieksme veicina mācīšanos. (Mondal P. 2017)

Emocionālie un sociālie faktori:

Personīgie faktori, piemēram, instinkti un emocijas, un sociālie faktori, piemēram, sadarbība un konkurence, ir tieši saistīti ar sarežģītu motivācijas psiholoģiju. Ir atzīts fakts, ka dažādās indivīda reakcijas uz dažādiem stimuliem nosaka dažādas tendences. Dažas no šīm iedzimtajām tendencēm ir konstruktīvas un citas ir kaitīgas. Tā ir neapmierinoša attieksme kas ievērojami ietekmē mācīšanās procesu. Tas bieži ir slikta izglītošanas rezultāts. (Mondal P. 2017)

Skolotāja personība:

Skolotājs kā individuāla personība ir svarīgs mācību vides vai skolēna neveiksmes un panākumu elements. Veids, kādā viņa personība mijiedarbojas ar mācāmo skolēnu personībām,

palīdz noteikt, kāda veida uzvedība rodas no mācību situācijas. Skolotāja noteicošā vērtība nav regulāru pienākumu regulāra izpilde, bet viņa spēja vadīt un iedvesmot savus skolēnus caur viņa morālās personības un piemēru ietekmi. Personība sastāv no visiem faktoriem, kas padara indivīdu par to, kas viņš ir un, kas viņu atšķir no citiem. Personība ir daudzu integrējošo spēku rezultāts. Citiem vārdiem sakot, indivīda personība ir viņa fiziskā izskata, garīgās spējas, emocionālās uzvedības un attieksmes pret citiem sastāvdaļa. Efektīva mācīšana un mācīšanās ir skolotāja integrētas personības rezultāts. Pēc P.Mondal domām lielākajam vairumam izglītojamo nepatīk pavisam skolotājs, kurš nevar kontrolēt savu temperamentu klases priekšā. Skolēni mīl laimīgu, simpātisku, entuziastisku un jautru skolotāju. Efektīva mācīšana un mācīšanās ir mīlestības pret izglītojamiem rezultāts, līdzjūtība viņu interesēm, iecietība un noteikta sapratnes spēja. (Mondal P. 2017)

Vides faktors:

Mācību procesa fiziskie apstākļi ir vides faktori. Viens no faktoriem, kas ietekmē mācīšanās efektivitāti, ir vieta, kurā notiek mācīšanās. Tas ietver klases, mācību grāmatas, aprīkojumu, skolas piederumus un citus mācību materiālus. Skolā un mājās mācību apstākļiem jābūt labvēlīgiem un atbilstošiem, jo mācīšanas mērķis ir panākt vēlamus rezultātus. Nevar noliegt, ka mācību materiālu un aprīkojuma tipam (es īsti nezinu kā to uzrakstīt savādāk, tas ir vai tev ir krīts un tāfele vai dators ar projektoru) un kvalitātei ir svarīga loma mācību efektivitātei skolā. Ir grūti izdarīt labu darbu, mācot ēkās kuras ir sliktā stāvoklī un bez atbilstoša aprīkojuma un mācību materiāliem. Skolas ēkā vai klasē nav nopelnu, ja tas tiek būvēts, pienācīgi neņemot vērā tās izglītības mērķus un funkcijas. (Mondal P. 2017)

2.3. Uzvedības grūtību izpausmes

Visiem bērniem ir brīži, kad viņi ir pārkāpuši noteikumus vai sastrādājuši muļķības. Izglītojamie iziet cauri dažādiem attīstības posmiem, kad tie iet cauri attīstības stadijām un kļūst neatkarīgāki. Pēc autora domām reizēm bērnam būs agresīva vai destruktīva uzvedība, taču par to nav jāuztraucas. Uzvedības problēmas var rasties visu vecumu bērniem. Dažiem bērniem ir nopietnas uzvedības problēmas, kas var ietekmēt viņu attīstību un traucēt viņu spējai vadīt normālu dzīvi. Ja uzvedība ir tik liela problēma, to sauc par uzvedības traucējumiem. Bērni ar uzvedības traucējumiem var iesaistīties vardarbīgos kautiņos, var zagt vai nestrādāt stundās bez jebkādas nožēlas vai vainas pazīmēm, kad viņi tiek pieķerti. (J. Pediatr. Rio J. 2004)

Darba autors ir novērojis, ka pusaudži ar uzvedības traucējumiem var riskēt ar savu veselību un drošību, lietojot narkotikas. Uzvedības grūtības var radīt daudz briesmu bērniem, ģimenēm, skolām un vietējām kopienām. Bērniem, kas rīkojas šādi, bieži vien būs grūti iegūt draugus un grūtības izprast sociālās situācijas. Lai gan viņi var būt diezgan gudri, viņi skolā nemācšies un bieži ir ar viszemākajiem mācību rādītājiem klasē. Iekšēji jaunieši var justies, ka viņš ir nevērtīgs un ka viņš vienkārši nevar izdarīt neko labi. Parasti šie izglītojamie izrāda dusmas un vaino citus par savām grūtībām. (The Science of Adolescent Risk-Taking: Workshop Report 2011)

Nav vienota uzvedības grūtību cēloņa. Mēs sākam saprast, ka ir daudzi dažādi iespējamie iemesli, kas izraisa uzvedības traucējumus. Bērnam, visticamāk, attīstīsies pretrunīgs izaicinājums / uzvedības traucējumi, ja:

- Dēļ gēniem rodas antisociāla uzvedība.
- Ir grūts temperaments.
- Ir nomākts.
- Ir bijuši iebiedēti vai ļaunprātīgi izmantoti.
- Ir "hiperaktīvi" - tas rada grūtības ar pašpārvaldi.
- Ir iesaistīti ar citiem delinkventiem jauniešiem un narkotiku lietošanu. (The Science of Adolescent Risk-Taking: Workshop Report 2011)

Citi faktori:

- Zēniem biežāk ir uzvedības problēmas un uzvedības traucējumi nekā meitenēm.

- Vecāku faktori, tostarp disciplīnas jautājumi un ģimenes dezorganizācija - vecāki dažkārt var pasliktināt lietas, pievēršot pārāk maz uzmanības labai uzvedībai, vienmēr pārāk ātri kritizējot. (The Science of Adolescent Risk-Taking: Workshop Report 2011)

Darba autors uzskata, ka skolas darbinieki var palīdzēt koncentrēties uz pozitīvu uzvedību. Jauniešiem, kuriem ir uzvedības problēmas, bieži nepieciešama palīdzība ar sociālajām prasmēm, un skola var to piedāvāt. Dažiem bērniem ir nepieciešams individuāls atbalsts klasē un mācību grūtību novērtējums. Ja problēmas ir smagas, daži bērni var būt pārcelti uz speciāliem izglītojošiem mācību priekšmetiem vai skolām, kurās var tikt galā ar viņu uzvedības problēmām.

2.4.Uzvedības un mācību grūtību problēmu novērtēšana un nepieciešamā rīcība

Mācīšanās grūtības ir atšķirīga informācijas uztvere un apstrāde smadzenēs.. Cilvēkiem ar mācīšanās traucējumiem var būt problēmas ar:

- Lasīšanu;
- Rakstīšanu;
- Matemātiku;

Uzdevumu izpratni. (Learning Problems 2012)

Mācīšanās grūtībām nav nekāda sakara ar to, cik cilvēks ir gudrs. Drīzāk persona ar mācīšanās grūtībām var vienkārši redzēt, dzirdēt vai saprast lietas savādāk. Tas var padarīt daudz grūtāk veikt ikdienas uzdevumus, piemēram, mācīties kontroldarbam vai koncentrēties klasē. Ir stratēģijas, ko izglītojamais var iemācīties, lai šīs lietas pārvarētu. (Learning Problems 2012)

Ir daudz dažādu veidu mācīšanās traucējumiem, un tie var atšķirīgi ietekmēt cilvēkus. Ir svarīgi atzīmēt, ka uzmanības deficīta hiperaktivitātes traucējumi un autismas spektra traucējumi nav tādi paši kā mācīšanās traucējumi. Galvenie mācību traucējumu veidi ir:

- Disleksija. Ietekmē to, kā cilvēks apstrādā valodu, un tas var sarežģīt lasīšanu un rakstīšanu. Tas var arī radīt problēmas ar gramatiku un lasīšanas izpratni. Bērniem var būt arī grūtības izteikties mutiski un veidot domas sarunas laikā. (S. Tūbele, T. et al 2013)

- Disgrāfija. Disgrāfija ietekmē personas rakstīšanas spējas. Cilvēkiem, kuriem ir traucējumi, var būt dažādas problēmas, tostarp: Slikts rokraksts, problēmas ar pareizrakstību, grūtības izteikt domas uz papīra. (S. Tūbele et al. 2013)
- Diskalkulija. Diskalkulija ietekmē cilvēka matemāikas spējas. Matemātikas traucējumi var izpausties dažādos veidos, un tiem ir atšķirīgi simptomi katram cilvēkam. Maziem bērniem diskalkulija var ietekmēt mācīšanos skaitīt un atpazīt ciparus. Kad bērns kļūst vecāks, viņam vai viņai var rasties grūtības atrisināt pamata matemātikas problēmas vai iegaumēt lietas, piemēram, reizināšanas tabulas. (S. Tūbele et al. 2013)
- Dzirdes apstrādes traucējumi. Tā ir problēma ar to, kā smadzenes apstrādā cilvēka skaņas uztveri. To neizraisa dzirdes traucējumi. Cilvēkiem ar šo traucējumu var būt problēmas:
 - Mācīšanās lasīt
 - Skaņu atšķirība no fona trokšņa
 - Starpība starp līdzīgi skanošiem vārdiem
 - Atcerētie lietas, ko viņi dzirdējuši
- Vizuālās apstrādes traucējumi. Kādam, kam ir redzes apstrādes traucējumi, ir grūti interpretēt vizuālo informāciju. Viņam vai viņai var būt grūti lasīt vai pateikt atšķirību starp diviem līdzīgiem objektiem. Cilvēkiem ar redzes traucējumiem bieži ir problēmas ar roku-acu koordināciju. (S. Tūbele et al. 2013)
- Mācīšanās traucējumi var būt grūti diagnosticējami, jo nav neviena piemērota simptomu saraksta. Daudzi bērni mēģina slēpt šo problēmu. Smitha Bhandari ,uzskata, ka izpausmes var būt, skolēnu biežas sūdzības par mājasdarbiem vai nevēlēšanos iet uz skolu. (Detecting Learning Disabilities 2012)

Tomēr šādas mācīšanās traucējumu pazīmes var būt:

- Trūkst entuziasma lasīšanai vai rakstīšanai
- Problēmas iegaumēt lietas
- Lēni strādā
- Grūtības izprast abstraktas idejas
- Nepievērš uzmanību detaļām vai pārāk daudz uzmanības detaļām
- Slikta sociālās prasmes(Detecting Learning Disabilities 2012)

Agrīni ievērojot iespējamo mācīšanās traucējumu pazīmes, vecāki var bērnam ātrāk palīdzēt. Tāpēc ir svarīgi pievērst uzmanību bērna attīstības posmiem. Visiem skolotājiem ir

jāiemācās mācīt izglītojamos ar uzvedības problēmām. Darba autos secina, lai gan katra skolēna vajadzības ir atšķirīgas, skolotāji var veikt dažus vienkāršus pasākumus, lai palīdzētu novērst problēmas kā grupai.

- Palielināt uzraudzības līmeni. Ja varētu rasties neadekvāta rīcība, piemēram, grupu darba sesijās vai noteiktā dienas laikā, papildu uzraudzība var būt noderīgs solis problēmu novēršanā.
- Lai izvairītos no spriedzes faktoriem, kas var izraisīt bērna nepareizu darbību, jārliecinās, ka visi uzdevumi, kas piešķirti, var sniegt informāciju nelielu informāciju pa daļām. Sadalot nodarbību vairākās daļās, mazāk ticams, ka izglītojamais tiks pārslogots.
- Piedāvāt izvēles iespējas, kad vien iespējams. Tā vietā, lai izveidotu stingru klasi, sniegt izglītojamiem izvēles iespējas. Piemēram, ļaujiet izglītojamiem izvēlēties ar kuru projektu viņi strādā, nevis koncentrēties uz konkrētu projektu.
- Nodrošināt, lai izglītojamie saņemtu palīdzību. Dažos gadījumos uzvedības problēmas rodas tāpēc, ka bērns nezina, ka viņš var saņemt palīdzību vai kādu iemeslu dēļ nejūt, ka palīdzība ir pieejama.
- Profilakse vienmēr ir labākais solis, bet, protams, ne vienmēr ir iespējams apturēt katru sliktu uzvedību.
- Atbalsta komanda ļauj skolotājiem savlaicīgi saņemt palīdzību no tādiem ekspertiem kā psihologi, jo īpaši tiem izglītojamiem, kuriem ir mācību grūtības.
- Skolas sniedz skolotājiem laiku, lai pēc iespējas ātrāk izsauktu vecākus, nevis tad, kad viņiem ir laiks. Tas ļauj personiski sazināties, lai apspriestu jautājumus, nevis tikai informētu vecākus par jautājumiem.

3. PROJEKTA “PuMPuRS” PAPILDU ATBALSTS IZGLĪTOJAMAM MĀCĪBU VIDĒ

3.1.Uzvedība un sadarbība klasē

Darba autors ir novērojis, kavisbiežāk skolotāji lūdz palīdzību atbalsta personālam gadījumos, kas ir saistīti ar uzvedību un klases pārvaldību. Klasēm, kurās bieži notiek problemātiska rīcība, ir mazāk laika mācībām, un skolēni, mācās klasē kurā ir problēmu bērni parasti ir sliktāki mācību rezultāti. Turklāt mēģinājumi kontrolēt problemātisku uzvedību prasa ievērojamu skolotāju laiku uz mācību stundu rēķina. Skolas disciplīnas jautājumi, piemēram, uzvedības un vardarbības problēmas arī palielina skolotāju stresu un izdegšanu. Ir ievērojams pētījumu kopums, kas apliecina, ka klases organizācijas un uzvedības vadības kompetences būtiski ietekmē jauno skolotāju noturību viņu mācībspēku karjerā. (Effective teaching 2012) Jaunie skolotāji parasti pauž bažas par efektīviem līdzekļiem, kā rīkoties ar problemātiskām darbībām. Skolotāji, kuriem ir ievērojamas problēmas ar uzvedības vadību un klases disciplīnu, bieži ziņo par augstu stresa līmeni un izdegšanas simptomiem un bieži ir neefektīvi. Lai sasniegtu gan pozitīvus izglītojošus izglītojamos, gan skolotāju saglabāšanu, izšķiroša nozīme ir skolotāju spējai organizēt klases un vadīt savu skolēnu uzvedību. (Effective teaching 2012) Efektīva klases pārvaldība ir saistīta arī ar profilakses pasākumiem. Bērnu uzvedību veido vides sociālais konteksts attīstības procesā. Daudzi uzvedības traucējumi sākas ar tādiem uzvedības procesiem kā modelēšana un sodīšana. Klases kontekstam ir nozīmīga loma agresīvas uzvedības veidošanā un noturībā. Diplomdarba autors uzskata, ka agrīna iejaukšanās uzvedības grūtību riskam pakļautajiem izglītojamajiem ir būtiska, lai novērstu nopietnākas uzvedības problēmas. Problemātiskas uzvedības progresēšanu un mainīgumu ietekmē skolotāju klasiskās vadības prakse agrīnā klasē. Piemēram, klasēs, kurās ir augsts traucējošas vai agresīvas uzvedības līmenis, bērni ir pakļauti nopietnām uzvedības problēmām. Lai uzlabotu gan akadēmiskos, gan uzvedības rezultātus izglītojamiem, ir nepieciešamas uz pētniecību balstītas pieejas klasē.(Metodoloģiskās vadlīnijas darbam projektā “Atbalsts priekšlaicīgs mācību pārtraukšanas samazināšanai” 2012)

Galvenā problēma, nosakot uz pētniecību balstītas pieejas klasē, ir noteikt definīciju. Klases pārvaldība ir plaši definēta kā jebkura darbība, ko skolotājs veic, lai radītu vidi, kas atbalsta un veicina gan akadēmisko, gan sociāli emocionālo attīstību. Ar šo definīciju mācīšanas procedūras varētu uzskatīt arī par klases pārvaldību, tomēr ar efektīvu apmācība vien nepietiek,

lai izveidotu universālu klases pārvaldību. Klases vadībai ir nepieciešamas procedūras, kas strukturē klases vidi, veicina atbilstošu uzvedību un samazina problemātiskas uzvedības rašanos. (Effective teaching 2012) Mācību procedūras, kaut arī tās ir vienlīdz svarīgas klases videi, var uzskatīt par atsevišķu procedūru kopumu. Efektīvas klases vadības komponenti ir svarīgi vairākos veidos. Piemēram, koncentrējoties uz preventīvām, nevis reaktīvām procedūrām, izveidojas pozitīva klases vide, kurā skolotājs koncentrējas uz izglītojamajiem. (Effective teaching 2012) Noteikumi un kārtība ir spēcīgi preventīvie komponenti klases organizācijai un vadības plāniem, jo tie rada klasē uzvedības kontekstu, kas ietver to, kas ir sagaidāms, kas notiks, ja būs neatbilstoša rīcība. Izglītojamo uzvedības uzraudzība ļauj skolotājam atzīt izglītojamus, kas iesaistās atbilstošā uzvedībā un novērš problemātisku uzvedību. Viens piemērs klases klases pieejai ir klases organizācija un vadības programma, lai radītu efektīvas mācību vides. Programmas galvenie komponenti ir:

- klases organizēšana;
- plānošanas, mācību noteikumi un procedūras;
- vadīt izglītojamo darbu un uzlabot izglītojamo atbildību;
- uzturēt labu izglītojamo uzvedību uzvedību;
- plānošana un organizēšana.

3.2.Darbs ar vecākiem projektā “PuMPuRS”

Ģimenes ir pirmie savu bērnu audzinātāji, un viņi turpina ietekmēt bērnu mācīšanos un attīstību skolas gados un pēc tam. Vecāki daudzveidīgi iesaistās bērnu izglītībā mājās, sabiedrībā un skolās. Laba vecāku audzināšana mājās ietver daudz dažādu veidu iesaistīšanos, tostarp:

- nodrošināt drošu vidi;
- nodrošināt intelektuālu stimulāciju un sarunu;
- konstruktīvu sociālo un izglītojošo vērtību modelēšana; (Metodoloģiskās vadlīnijas darbam projektā “Atbalsts priekšlaicīgs mācību pārtraukšanas samazināšanai” 2012) Turklāt vecāki var iesaistīties bērnu izglītībā skolas kontekstā dažādos veidos - gan formāli, gan neoficiāli. Daži autori lieto terminu ģimenes iesaistīšanās, bet citi runā par vecāku iesaistīšanos. Diplomdarba autors šeit lieto terminu vecāks, lai ietvertu aprūpētājus un citus ģimenes locekļus. Ļaujot vecākiem iesaistīties kopā ar pedagogiem viņu bērnu izglītošanā, apvienojot viņu zināšanas par bērniem, mācot un mācoties, ar skolotāju zināšanām. Ar vecāku iesaistīšanos tiek

radītas iespējas, lai izglītojošās struktūras un vecāki dalītos skolas struktūrā un darba kārtība tiktu savstarpēji noteikta un abpusēji izdevīga. (Metodoloģiskās vadlīnijas darbam projektā “Atbalsts priekšlaicīgs mācību pārtraukšanas samazināšanai” 2012) Daudzas skolas koncentrējas uz vecāku iesaistīšanu dažādās ar skolu saistītās darbībās. Vecāku / ģimenes iesaistīšanās pati par sevi nav jauna ideja ASV. Salīdzinoši jauna ir ideja, ka tā oficiāli jāiekļauj valdības politikā un sistemātiski jāintegrē skolas politikā un praksē. Ģimenes iesaistei jābūt sistemātiskai, integrētai un ilgstošai pieejai, nevis papildinājumam vai nejaušai darbībai. (A Review of Parent Participation Engagement in Child and Family Mental Health Treatment 2016) Integrēta iesaistīšanās tiek iekļauta struktūrās un procesos, tostarp apmācībā un profesionālajā pilnveidošanā un mācīšanās, kopienas sadarbībā un datu izmantošanā, lai nodrošinātu nepārtrauktu uzlabošanu un atbildību. Ilgtspējīga iesaistīšanās nodrošinās pietiekamus resursus, lai nodrošinātu efektīvas stratēģijas ar spēju ietekmēt izglītojamo mācīšanos un sasniegumus. Kad vecāki ir iesaistīti bērnu izglītībā mājās, viņi labāk mācās skolā. Diplomdarba autors uzsver, ka jāatzīst ģimenes galvenā loma izglītībā. Skolām ir augsts vecāku iesaistīšanās līmenis, kas var būt saistīts ar uzlabotu izglītojamo mācīšanos, apmeklēšanu un uzvedību neatkarīgi no ģimenes sociālā vai kultūras fona. Tāpēc ģimenes iesaistīšanās tiek uzskatīta par daļu no skolas pamatdarbības.

Vecāku / ģimenes iesaistīšanās bērnu izglītībā rezultāti:

- uzlabota skolas gatavība;
- augstāki vērtējuma rādītāji;
- uzlabota kognitīvā attīstība un akadēmiskais sasniegums;
- augstāka motivācija un lielāka spēja uzvedības pašregulācijai;

Ja skolēni tiek mudināti noteikt personalizētus mācību mērķus un plānus, un, kad tiek atzīta viņu mācīšanās ārpus klases, tiks atzīta un mobilizēta arī daudzveidīgā ietekme uz viņu mācībām, tostarp vecāku un ģimeņu galvenā loma. Darba autors secina, ka skolām ir daudz ko gūt, iekļaujot ģimenes perspektīvas savās mācību programmās un pedagoģijā, kā arī piesaistot to resursus. Mūsu nepārtraukti mainīgajā sabiedrībā arvien vairāk tiek atzīta skolu iespēja veicināt bērnu un ģimeņu labklājību. Kopumā, kad skolas veic pasākumus, lai motivētu vecāku iesaistīšanos, viņi atbalsta vecāku efektivitāti, palīdzot bērniem mācīties. Tāpat, ja skolu sistēmas cenšas veicināt skolotāju un galveno ieguldījumu efektīvā vecāku iesaistīšanā, tās atbalsta skolu efektivitāti bērnu izglītošanā. Intervences, kas vērstas uz visu ģimeni un iesaistījušas bērnus, kuri mācās un strādā ar saviem vecākiem un aprūpētājiem, ir daži no visefektīvākajiem, lai atbalstītu pastāvīgus bērnu uzlabojumus un novērstu regresiju. Vecāku

iesaistīšanai ir jābūt prioritātei, tas ir jāiekļauj mācību politikā un skolas uzlabošanas politikā, lai vecāki tiktu uzskatīti par izglītojamo mācību procesa neatņemamu sastāvdaļu.

- Skolām jācenšas atbalstīt vecāku, kas jau ir iesaistīties savu bērnu mācīšanās, kā arī sasniegt tos vecākus, kuri ir mazāk iesaistīti.
- Skolām būtu jāapsver apmācība darbiniekiem (skolotājiem un citiem), kas strādā ciešāk ar vecākiem.
- Skolām ir jābūt elastīgām, strādājot ar vecākiem.
- Skolām jāapsver jaunu tehnoloģiju izmantošana saziņai ar vecākiem. (Parent Involvement and Children's Academic and Social Development in Elementary School)

Efektīvs izglītības darbs nozīmē ciešu sadarbību starp vecākiem un skolotājiem. Ir jāizstrādā sadarbības modelis, kas sniegs vislabākos rezultātus.

Ir svarīgi:

- vecāku līdzdalība mācību un mācīšanās procesā;
- sadarbība izglītojamā attīstības spēju apzīšanās;
- vecāku zināšanas;
- zināšanas par bērna progresu skolā;
- uzzināt par vecāku vēlmēm attiecībā uz skolu,
- veidojot sadarbību starp vecākiem un skolas vidi. (Parent Involvement and Children's Academic and Social Development in Elementary School)

Atbilstoši organizēta sadarbība starp skolu un ģimeni sniedz acīmredzamas priekšrocības. Tā ļauj skolotājiem un vecākiem labāk izprast izglītojamos, vienojoties par labāko izglītības pieeju, sniedzot savstarpēju palīdzību un radot pareizu izglītības atmosfēru skolā un mājās. Labas attiecības ar vecākiem prasa:

- labu gribu;
- atklātību;
- cieņu un līdzjūtību;
- godīgumu;
- rīcības brīvību.

Attiecību veidošanas procesā ir svarīgi veikt vairākus soļus:

- Savstarpējo attiecību diagnostika;
- Vienošanās par cerībām;

- Izveidot skaidrus sadarbības noteikumus.

Skolotājiem vajadzētu:

- veikt pirmo soli ceļā uz labu sadarbību;
- noraidīt aizspriedumus un būt gataviem sazināties ar katru vecāku;
- uzskata, ka sadarbības efektivitāte ir atkarīga no abām pusēm;
- piešķirt vecākiem tādas pašas tiesības, kādas viņi vēlas;
- izveidot draudzīgu un mierīgu atmosfēru sarunai;
- iesaistīt visus vecākus sadarbībā;
- saņemt un mierīgi analizēt kritiku. (Parent Involvement and Children's Academic and Social Development in Elementary School)

Darba autors novērojis, kādas grūtības mēdz būt vecāku in skolotāju sadarbībai.

3.2. tabula

Grūtības vecāku un skolotāju sadarbībā

Skolotāji	Vecāki
Laika trūkums	Laika trūkums
Sajūta, ka vecāki neirklausās	Sajūta, ka skolotāji neieklausās
Šaubas, ka saruna var kaut ko mainīt	Šaubas, ka saruna var kaut ko mainīt
Sajūta, ka nav reālas ietekmes uz vecāku uzvedību pret saviem bērniem	Uzticības trūkums.
Pašu vai citu skolotāju iepriekšējā pieredze, kas liecina, ka nav sadarbība ar vecākiem vai nepietiekami novērtēti veiktie centieni skolotājs	Nav reāla skolotāja atbalsta sajūta
Sajūta, ka problēma nav skolēns, bet ģimene un skolotājs nevar mainīt visu sarežģīto situāciju	Bailes dzirdēt "sliktas ziņas" par bērnu.
Objektīvas grūtības organizēšanā.	Slikta skolotāja organizācija

Laika un telpas trūkums klusai sarunai utt.	
Izdekšana, nepatīkšana sazināties ar tā saukto "sarežģīto vecāku" .	Nav reālas iesaistīšanās skolas jautājumos. Vecāku negatīvā pieredze – lēmumi, attiecības ar saviem bērniem tiek veikti patvaļīgi, bez līdzdalības vai lūdzot atzinumu
	Vecāku integrācijas trūkums.

3.3.Savstarpējās komunikācijas un sadarbības ar izglītojamo stiprināšana projektā “PuMPuRS”.

Veiksmīgi skolotāji ir tie, kas spēj maksimizēt visu skolēnu mācību potenciālu savā klasē. Pozitīvu attiecību veidošana starp skolotāju un izglītojamo ir kvalitatīvas mācīšanas būtisks aspekts. Pozitīvas skolotāju un izglītojamo attiecības veicina skolas piederības sajūtu un mudina izglītojamos sadarboties. (How to develop positive teacher-student relationships 2019) Izglītojamie attīsta uzticību eksperimentēt un gūt panākumus vidē, kur viņus neierobežo bailes no neveiksmes. Skolotāji var palīdzēt skolēniem ar motivāciju un mērķu noteikšanu, un izglītojamie var vērsties pie viņiem, lai saņemtu padomus. Lai gan daudzos pētījumos galvenā uzmanība pievērsta skolotāju un skolēnu agrīnām attiecībām, daži pētījumi atklāja, ka skolotāju un skolēnu attiecības ir svarīgas pārejas gados; gadi, kad izglītojamie pāriet no pamatskolas uz vidusskolu. Vēl viens piemērs skolotāju un izglītojamo attiecību nozīmīgumam izriet no intervences pētījumiem, kuru mērķis ir uzlabot akadēmiskos rezultātus izglītojamiem ar zemiem ienākumiem. (How to develop positive teacher-student relationships 2019) Vienā intervences pētījumā, kura mērķis bija palielināt pozitīvās attiecības starp zemu ienākumu vidusskolēniem un viņu skolotājiem, rezultāti parādīja, ka izglītojamie, kas piedalījās intervencē, piecu mēnešu laikā ievērojami uzlaboja savus mācību sasniegumus. (How to develop positive teacher-student relationships 2019) Šādi pētījumi liecina, ka pozitīvas

skolotāju un izglītojamo attiecības var uzlabot akadēmiskās iemaņas skolēniem. Papildus pozitīvām skolotāju un izglītojamo attiecībām, izglītojamo motivācija mācīties ir vēl viens faktors, kas ietekmē sociālos un akadēmiskos rezultātus.

Iespējamais akadēmiskās pilnveides un pozitīvo skolotāju un izglītojamo attiecību sakarības iemesls ir izglītojamo motivācija un vēlme mācīties. Motivācijai var būt būtiska nozīme attiecībās starp skolotāju un izglītojamo attiecībām un akadēmiskajiem rezultātiem. Izglītojamie, kas uztver savas attiecības ar skolotāju kā pozitīvu, siltu un tuvu, ir motivēti būt vairāk iesaistīti skolā un uzlabot akadēmiskos sasniegumus. Izglītojamo motivācija mācīties ir pozitīvi ietekmēta, rūpējoties un atbalstot attiecības ar skolotāju. (How to develop positive teacher-student relationships 2019)

Darba autors uzskata, ka motivācija ir cieši saistīta ar izglītojamo izpratni par skolotāju vēlmēm. Izglītojamie, kuri uztver, ka viņu skolotājiem ir lielas cerības par savu akadēmisko sasniegumu, ir vairāk motivēti censties apmierināt šīs cerības un labāk rīkoties akadēmiski nekā viņu vienaudži. Ņemot vērā ekspektāciju ietekmi uz motivāciju, cerības var būt svarīgs faktors izglītojamo akadēmiskajā sasniegumā. Skolēniem ar augstu nabadzību bieži ir zems akadēmiskais pašvērtējums un zema uzticība viņu akadēmiskajai un profesionālajai nākotnei. Tādējādi pozitīvas attiecības ar skolotājiem ir svarīgas, lai atbalstītu augstāku pašcieņas līmeni, augstāku akadēmisko pašefektivitāti un lielāku uzticību nākotnes nodarbinātības rezultātiem. Pašapziņa un nākotnes centieni būtiski ietekmē izglītojamo interesi par skolu, to akadēmisko pašefektivitāti un savukārt to akadēmiskos sasniegumus. Papildus akadēmiskajiem sasniegumiem, pozitīvas skolotāju un izglītojamo attiecības sniedz izglītojamiem svarīgus sociālos rezultātus. Skolēniem pozitīvas skolotāju un izglītojamo attiecības var samazināt izstāšanās rādītājus gandrīz uz pusi, palīdzēt izpētīt nākotne iespējas un sniegt atbalstu turpmākiem akadēmiskiem vai profesionāliem centieniem. Visbiežāk izstāšanās iemesli ir zems ģimenes atbalsta līmenis, zems akadēmiskais sasniegums, sliktas attiecības ar vienaudžiem un pieaugušajiem. Pozitīvas skolotāju un izglītojamo attiecības var ietekmēt izglītojamo sociālos un akadēmiskos rezultātus, tādējādi samazinot izstāšanās rādītājus.

Izglītojamiem kuri ir no maznodrošinātām ģimenēm bieži vien nav vajadzīgā atbalsta, lai pabeigtu skolu. Zemu ienākumu izglītojamiem, kuriem ir akadēmiskas grūtības un negatīvi sociālie rezultāti, ir svarīgi iegūt savu skolotāju sociālo kapitālu, jo pētījumi liecina, ka viņi var gūt labumu no vadlīnijām un atbalsta. Turklāt skolotāju un skolēnu attiecības var ietekmēt vienaudžu attiecības skolās. Skolotāju un izglītojamo attiecībām var būt būtiska ietekme uz izglītojamo savstarpējo atzišanu. Skolotāju mijiedarbība ar skolēniem var ietekmēt klasesbiedru uztveri par atsevišķiem izglītojamiem. Mijiedarbība starp skolotājiem un skolēniem var radīt

nepietiekamu akceptēšanu, liekot citiem izglītojamiem noraidīt arī izglītojamo, kas iesaistīts konfliktā ar skolotāju. Salīdzinošs noraidījums būtiski ietekmē izglītojamā pašvērtējumu, kā rezultātā rodas vairāki negatīvi sociāli rezultāti.

4. PĒTĪJUMS PAR SITUĀCIJU VISPĀRIZGLĪTOJOŠĀS SKOLAS X ATBALSTA PASĀKUMU ĪSTENOŠANĀ

4.1. Pētījuma bāzes raksturojums

Pētījums tika veikts Valmieras vispārīzglītojošā "X" skolā. Skolā tiek realizēta pamatīzglītības un vispārējā vidējās izglītības programma. Izglītības iestādē mācās 863 izglītojamie vecumā no 7 līdz 18 gadu vecumam. Izglītojamo sastāvu lielākoties veido izglītojamie no tuvējās apkaimes. Skolā strādā 81 darbinieki, no tiem 72 ir pedagogi – klašu audzinātāji, mācību priekšmetu skolotāji, atbalsta personāls. Atbalsta personāla sastāvā ir: divi psihologi, divi sociālaie pedagogi, logopēds medicīnas māsa un bibliotekāre. Skolā darbojas pagarinātās dienas grupa 1.-4. klašu izglītojamiem. Pieejamas arī dažādas interešu izglītības nodarbības – florbols, volejbols, dejas, koris, basketbols. Skolā sistemātiski darbojas gan Skolas padome, kas sastāv no skolas pedagogiem, vecākiem, kā arī pašiem izglītojamiem, gan arī Vecāku padome. Skolas pedagogi ir atvērti un aktīvi līdzdarbojas dažādos projektos, kuros skola ir iesaistīta. Tiek izmantotas arī iespējas iesaistīties izglītības jomā aktuālajos Eiropas sociālā fonda līdzfinansētajos projektos, lai uzlabotu izglītojamo mācību vides un pašas izglītības kvalitāti, īpašu uzsvaru liekot uz individuālo pieeju gan attīstības veicināšanai, gan problēmu atklāšanai un risku novēršanai. Darbu uzsācis projekts "Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai" jeb "PuMPuRS", lai mazinātu to bērnu un jauniešu skaitu, kuri pārtrauc mācības un nepabeidz skolu. Skolas administrācijas sēdē tika izvēlēti izglītojamie kuriem nepieciešams papildu atbalsts.

1. Izglītojamā X1 tika izvēlēta, jo pieskata savu mazāko brālīti, kad mātei jāstrādā. Ir problēmas mācību satura apgūvē, kā arī psiholoģiska rakstura problēmas.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	4	4	4	Matemātika	4	4	4
Dabaszinības	6	4	5	Mūzika	6	4	4
Informātika	7	4	5	Pasaules vēsture	4	3	4
Latviešu valoda	4	4	4	Sociālās zinības	6	5	6
Latvijas vēsture	5	4	4	Sports	9	9	8
Literatūra	4	4	4	Vācu valoda	4	4	4
Mājturība un tehnoloģijas	7	6	6	Vizuālā māksla	5	5	5

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	52	Slimības dēļ:	73	Slimības dēļ:	125
Attaisnoti:	0	Attaisnoti:	11	Attaisnoti:	11
Neattaisnoti:	18	Neattaisnoti:	124	Neattaisnoti:	142
Kopā:	70	Kopā:	208	Kopā:	278

4.1 att. Liecība Izglītojamajam X1

- Izglītojamais X2 tika izvēlēts, jo ir nepieciešams atbalsts matemātikā, krievu valodā un latviešu valodā. Pilnīgs motivācijas trūkums. Bieži neapmeklē skolu.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	6	5	5	Literatūra	2	4	4
Bioloģija	4	4	4	Mājturība un tehnoloģijas	4	5	5
Fizika	4	4	4	Matemātika	3	2	2
Ģeogrāfija	3	4	4	Mūzika	5	4	4
Ķīmija	3	3	3	Pasaules vēsture	2	4	4
Krievu valoda	2	4	4	Sociālās zinības	4	5	5
Latviešu valoda	4	4	4	Sports	7	a	7
Latvijas vēsture	2	3	3	Vizuālā māksla	4	6	5

Pēcpārbaudījumi:

Ķīmija: 5

Latvijas vēsture: 5

Matemātika: 4

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	112	Slimības dēļ:	96	Slimības dēļ:	208
Attaisnoti:	0	Attaisnoti:	3	Attaisnoti:	3
Neattaisnoti:	22	Neattaisnoti:	33	Neattaisnoti:	55
Kopā:	134	Kopā:	132	Kopā:	266

4.2 att. Liecība Izglītojamajam X2

- Izglītojamais X3 tika izvēlēts, jo ir grūtības matemātikā un krievu valodā. Trūkst gribas spēka un sevis piespiešana.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	6	6	6	Literatūra	3	4	4
Bioloģija	5	5	5	Mājturība un tehnoloģijas	9	8	8
Fizika	4	3	4	Matemātika	2	3	3
Ģeogrāfija	6	5	5	Mūzika	7	4	6
Ķīmija	5	4	4	Pasaules vēsture	2	7	5
Krievu valoda	3	4	4	Sociālās zinības	6	6	6
Latviešu valoda	4	4	4	Sports	8	9	9
Latvijas vēsture	2	5	4	Vizuālā māksla	6	4	5

Pēcpārbaudījumi:

Matemātika: 4

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	5	Slimības dēļ:	63	Slimības dēļ:	68
Attaisnoti:	10	Attaisnoti:	3	Attaisnoti:	13
Neattaisnoti:	2	Neattaisnoti:	18	Neattaisnoti:	20
Kopā:	17	Kopā:	84	Kopā:	101

4.3 att. Liecība Izglītojamajam X3

4. Izglītojamā X4 tika izvēlēta, jo ir redzamas grūtības latviešu valodā, ķīmijā, mājturībā un tehnoloģijās, matemātikā, fizikā.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	4	5	4	Mājturība un tehnoloģijas	5	6	6
Bioloģija	5	5	5	Matemātika	4	4	4
Ģeogrāfija	6	6	6	Mūzika	2	5	4
Informātika	4	5	5	Pasaules vēsture	6	4	5
Krievu valoda	6	8	7	Sociālās zinības	6	8	7
Latviešu valoda	4	4	4	Sports	4	4	4
Latvijas vēsture	5	5	5	Vizuālā māksla	7	6	6
Literatūra	5	5	5				

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	88	Slimības dēļ:	71	Slimības dēļ:	159
Attaisnoti:	7	Attaisnoti:	26	Attaisnoti:	33
Neattaisnoti:	19	Neattaisnoti:	25	Neattaisnoti:	44
Kopā:	114	Kopā:	122	Kopā:	236

4.4 att. Liecība Izglītojamajam X4

5. Izglītojamā X5 tika izvēlēta, jo ir grūtības mācību satura apguvē.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	2	3	3	Literatūra	5	6	6
Bioloģija	4	5	5	Mājturība un tehnoloģijas	7	8	8
Fizika	4	5	5	Matemātika	4	4	4
Ģeogrāfija	5	5	5	Mūzika	5	6	6
Ķīmija	4	4	4	Pasaules vēsture	4	4	4
Krievu valoda	4	4	4	Sociālās zinības	7	6	7
Latviešu valoda	3	5	4	Sports	8	8	8
Latvijas vēsture	4	4	4	Vizuālā māksla	9	6	8

Pēcpārbaudījumi:

Angļu valoda: 3

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	2	Slimības dēļ:	7	Slimības dēļ:	9
Attaisnoti:	14	Attaisnoti:	2	Attaisnoti:	16
Neattaisnoti:	3	Neattaisnoti:	1	Neattaisnoti:	4
Kopā:	19	Kopā:	10	Kopā:	29

4.5 att. Licība Izglītojamajam X5

6. Izglītojamais X6 tika izvēlēts, jo ir nopietnas problēmas mācību satura apguvē.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	5	5	5	Mājturība un tehnoloģijas	7	7	7
Bioloģija	3	4	4	Matemātika	3	3	3
Ģeogrāfija	5	4	4	Mūzika	4	4	4
Informātika	4	6	5	Pasaules vēsture	2	4	4
Krievu valoda	3	4	4	Sociālās zinības	3	5	4
Latviešu valoda	3	2	2	Sports	6	5	5
Latvijas vēsture	3	4	4	Vizuālā māksla	5	6	6
Literatūra	5	5	5				

Pēcpārbaudījumi:

Latviešu valoda: 3

Matemātika: 4

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	2	Slimības dēļ:	9	Slimības dēļ:	11
Attaisnoti:	3	Attaisnoti:	5	Attaisnoti:	8
Neattaisnoti:	3	Neattaisnoti:	2	Neattaisnoti:	5
Kopā:	8	Kopā:	16	Kopā:	24

4.6 att. Licība Izglītojamajam X6

7. Izglītojamā X7 tika izvēlēta, jo tika noteikts pagarinātais mācību gads 2017/2018 – matemātikā. Pasliktinājušās sekmes rudens semestrī, nepieciešams individuāls darbs papildus.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	8	6	7	Mājturība un tehnoloģijas	6	4	5
Bioloģija	4	4	4	Matemātika	4	3	3
Ģeogrāfija	5	6	6	Mūzika	4	4	4
Informātika	8	6	7	Pasaules vēsture	4	6	5
Krievu valoda	4	5	5	Sociālās zinības	4	5	5
Latviešu valoda	4	5	5	Sports	4	4	4
Latvijas vēsture	4	3	4	Vizuālā māksla	8	4	6
Literatūra	5	5	5				

Pēcpārbaudījumi:

Matemātika: 5

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	21	Slimības dēļ:	21	Slimības dēļ:	42
Attaisnoti:	0	Attaisnoti:	1	Attaisnoti:	1
Neatļauti:	43	Neatļauti:	34	Neatļauti:	77
Kopā:	64	Kopā:	56	Kopā:	120

4.7 att. Liecība Izglītojamajam X7

Pēc autora domām tika izvēlēti vispiemērotākie kandidāti projektam ‘‘PuMPuRS’’

4.2.Pētījuma pamatojums

Daudzi jaunieši Latvijā nepabeidz vidusskolu (LSM 2015). Viņiem ir problēmas atrast darbu un ir neaizsargāti pret nabadzību un sociālo atstumtību. ‘‘Agrīna skolas pamešana’’ vai ‘‘priekšlaicīga izstāšanās no izglītības un apmācības’’ Viņi nevēlas doties uz skolu. Šādu personu sauc par ‘‘priekšlaicīgi pametušajiem’’. Pētījumi liecina, ka priekšlaicīga mācību pārtraukšana negatīvi ietekmē daudzus dzīves aspektus gan izglītojamajiem, gan visai sabiedrībai.

Iespējamie riski skolēniem, kas priekšlaicīgi pametuši skolu:

- Bezdarbs,
- Nestabili darba apstākļi (piemēram, darbs ar zemu atalgojumu, nepilna darba laika darbs vai darbs uz noteiktu laiku, utt.) (Reducing early school leaving: toolkit for schools 2017)

Turklāt izglītojamie ir vairāk pakļauti sliktajai fiziskajai un garīgajai veselībai, un tiem var būt augstāks anti-sociālās uzvedības un noziedzīgas darbības risks. Tā rezultātā priekšlaicīga mācību pārtraukšana palielina individuālo nabadzības un sociālās atstumtības risku. PMP risku un aizsardzības faktorus var pārbaudīt dažādos līmeņos, piemēram:

- līmenis, kas saistīts ar indivīdu un viņa / viņas sociāldemogrāfiskajām iezīmēm, uzvedību, attieksmi, kā arī ģimenes iezīmēm un viņu vispārējo ģimenes situāciju;
- institucionālais līmenis, kas saistīts ar skolu un / vai citām izglītības iestādēm, tostarp to organizāciju, skolu klimatu un kultūru, mājām, skolēniem, skolotājiem, vecākiem un skolotājiem, kā arī skolas un sociālās vides attiecībām, skolās pieejamajām atbalsta shēmām utt.;
- līmenis, kas saistīts ar izglītības sistēmu, tostarp: izglītības iestāžu formālie, juridiskie un organizatoriskie pamati. Izglītības sistēmas elementi, piemēram, obligātās izglītības ilgums; vecums, kurā notiek izsekošana starp profesionālajiem un akadēmiskajiem ceļiem; izglītības programmu elastība; skolas neveiksmju izplatība (piemēram, pakāpju saglabāšana) utt. ir ļoti svarīga. (Reducing early school leaving: toolkit for schools 2017)

Tomēr priekšlaicīga mācību pamešana (turpmāk -PMP) ir sarežģīta parādība, nevis tikai riska un aizsardzības faktoru summa. Turklāt nav neviena riska un aizsardzības faktoru saraksta, kas būtu gan izsmeļošs, gan universāls. Runājot par riska faktoriem un aizsardzības faktoriem, ir svarīgi paturēt prātā to kumulatīvo raksturu. Tas, kas liek jauniešiem riskēt ar priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, nav vienīgais faktors, bet gan dažādu riska faktoru uzkrāšanās vai virkne. Turklāt saikne starp riska faktoriem un galīgo rezultātu. (Reducing early school leaving: toolkit for schools 2017) Tas nozīmē, ka, ja ir viena riska pazīme vai pat daudzi riska faktori, tas nenozīmē, ka jaunietis noteikti pamet skolu agri, bet tikai palielina šo varbūtību. Pirmsskolas priekšlaicīgas pamešanas novēršanai bieži seko ilgāks pakāpenisks skolas distancēšanas process (skolu pārtraukšanas process), ko varētu papildināt mācības, sliktāki akadēmiskie sasniegumi un / vai zema skolas iesaistīšanās. Tomēr dažreiz pametot skolu agri ir saistīta ar iepriekš neparedzētu notikumu, pēkšņu krīzi, piemēram, nelaimes gadījumu, grūtniecību utt. Nav vienota veida, kā novērst skolas priekšlaicīgu pamešanu, jo nav viena iemesla, kas to izraisītu. Tāpēc pasākumiem, lai samazinātu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, jābūt visaptverošiem un tiem jābūt vēršot uz dažādām jauniešu vajadzībām. Pirmās pazīmes, kas liecina par skolas pārtraukšanu un priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, dod mums iespēju novērst šo parādību, nodrošinot viņiem atbilstošu atbalstu savlaicīgi. Intervences, kuru mērķis ir novērst skolas priekšlaicīgu pamešanu, ir efektīvākas un lētākas nekā pasākumi, kas paredzēti, lai reintegrētu cilvēkus, kuri atstāj skolu atpakaļ izglītības sistēmā. (Reducing early school leaving: toolkit for schools 2017) Lai pārlicinātos, ka, novēršot izglītojamos par jebkādiem signāliem, kas prognozē skolas priekšlaicīgu pamešanu, netiek ievērota atbilstoša informācija un ka centieni dos vēlamus rezultātus, ir pienācīgi jāpārdomā un jāplāno rīcība.

Informācija, kas iegūta no viena rādītāja, parasti nav pietiekama, lai precīzi identificētu skolēnus, kuriem ir PMP risks. Vairumā gadījumu tikai vairāku riska faktoru vienlaicīga parādīšanās izraisa skolas neveiksmes risku. Tādēļ, cenšoties identificēt izglītojamus, kam nepieciešama lielāka palīdzība un aprūpe, varētu apsvērt informāciju, kas iegūta no daudziem rādītājiem un dažādiem avotiem. Īpaši vērtīgi var būt kvalitatīvie dati identifikācijas un uzraudzības procesā (piemēram, dati, kas iegūti no padziļinātām intervijām ar jauniešiem vai dalībnieku novērojumiem), jo ļoti bieži tikai šādi dati var palīdzēt izprast izglītojamo problēmu cēloņus. Jo lielāks ir rādītāju skaits, kas norāda, ka skolēnam ir dažādas grūtības skolā, jo lielāks risks, ka izglītojamie pamet skolu priekšlaicīgi.

4.3.Pētījuma datu analīze

Izglītojamo identifikācijas un uzraudzības procesā tiek pētīti dažādi „riskā faktori”. Tos sauc par „riskā faktoriem”, jo daudzās situācijās diplomdarba autors ir novērojis saistību starp šiem faktoriem un skolas panākumu vai neveiksmes varbūtību. Tomēr tas nenozīmē, ka šīs īpašības izraisa panākumu trūkumu, jo reālos iemeslus un dažādu procesu mijiedarbību var ļoti grūti saprast. Tie tikai palīdz precīzi prognozēt riska līmeni un identificēt skolēnus, kuriem nepieciešama īpaša uzmanība. Galu galā izglītojamais, kuram raksturīgi daudzi riska faktori, var būt elastīgs un grūtības pārvarēt, ja viņš / viņa saņem atbalstu. Gada sākumā administrācijas sēdē tika izvēlēti izglītojamie darbībai projektā ņemot vērā izglītojamo uzvedību, kavējumus un neattaisnotos mācību priekšmetus.

Dokumentu analīze

Izvēlētā pētījumu metode: Dokumentu analīze

Izvēlētās pētījumu metodes pamatojums: Pētniecības metode tika izmantota ar nolūku izzināt skolēnu mācību sekmes un kavējumu skaitu. Darba autors apkopoja statistiskos dokumentus, kas pieejami skolvadības sistēmā e-klase.lv. Dažādus uz pierādījumiem balstīti rādītāji, kurus var izmantot sistemātiskas datu vākšanas un analīzes procesā, lai identificētu skolas priekšlaicīgas pamešanas risku. Šie ir riska rādītāji, kurus visbiežāk izmanto dažādās sistēmās, jo tie ļauj labāk prognozēt mācību grūtības. Skolas atšķiras atkarībā no stratēģijām, ko izmanto izglītojamo uzraudzībā un novērtēšanā. Katrai skolai ir sava sistēma izglītojamo darba pārraudzībai, un vislabāk ir izmantot skolā šim nolūkam dabiski savāktos datus, lai identificētu skolēnus, kuriem ir PMP risks. Izglītojamiem, kuriem ir priekšlaicīgas pamešanas risks, bieži vien ir ļoti slikti akadēmiskie sasniegumi, vai arī pakāpeniski vai pēkšņi pasliktinās akadēmiskais sasniegums. Mērķis ir identificēt skolēnus, kuriem ir grūtības mācīties. Ja

izglītojamo sniegumu novērtē, izmantojot strukturētu skalu, izglītojamo vērtējumus var izmantot, lai aprēķinātu rādītājus, piemēram, nesekmīgo mācību skaits mācību gada vai semestra beigās. Ir vērts atcerēties, ka vidējais rādītājs skolu klasēs ir uzskatāms par aptuvenu rādītāju, kas ļauj vieglāk integrēt lielus datu apjomus. Tas, ka vienam izglītojamam ir vidējais rādītājs divreiz augstāks par citu studentu, nenozīmē, ka viņiem ir divreiz vairāk zināšanu. Dokumentu analīzes mērķis: Apkopot un analizēt statistiskos datus par skolēnu kavējumiem un sekmēm 7.-9. klašu grupā. **Dokumentu analīzes uzdevumi:**

- Noskaidrot, kuriem skolēniem ir nepieciešama isaistīšanās projektā balstoties uz 2017./2108.m.g. sekmju rezultātiem.
- Noskaidrot, kuriem skolēniem pirmajā mācību semestrī ir 20 vai vairāk kavējumu, un noskaidrot vai kavējumam ir attaisnojošs iemesls. Dokumentu analīzes rezultātā tika apkopota informācija par 2018./2019. m.g. pirmo semestri.

Izglītojamais	7.a	49
Izglītojamais	7.b	78
Izglītojamais	7.b	29
Izglītojamais	7.c	23
Izglītojamais	7.c	25
Izglītojamais	8.a	38
Izglītojamais	8.b	305
Izglītojamais	8.b	46
Izglītojamais	8.b	88
Izglītojamais	8.b	86
Izglītojamais	8.b	33
Izglītojamais	9.a	21
Izglītojamais	9.a	21
Izglītojamais	9.a	22
Izglītojamais	9.a	56
Izglītojamais	9.b	27

4.8. att. Neattaisnotie kavējumi virs 20 mācību stundām 2018./2019.m.g. 1. semestri

Izvēlētā pētījumu metode: Anketēšana.

Izvēlētās pētījumu metodes pamatojums: Anketēšana ir ērtākais veids, kā ātri noskaidrot vispārīgas tendences vai konkrētas grupas viedokli, jo nav jāpatērē daudz laika atsevišķi intervējot katru respondentu; datus ir viegli apstrādāt un analizēt skaitliski.

Anketas mērķis: Anketēšanas mērķis ir noskaidrot ar kādām grūtībām un ko ieguva projekta dalībnieki projekta laikā.

Anketēšanas gaita un iegūtie rezultāti: Projektā iesaistītiem dalībnieki (7 izglītojamie) aizpildīja anketu ar 5 jautājumiem (Pielikums Nr.1). Projekta dalībnieki ir vecumā no 14-18 gadiem, 4 meitenes un 3 puisi.

Uz jautājumu cik ilgi jūs piedalāties projektā 4 izglītojamie atbildēja, ka šis ir pirmais gads, 2 izglītojamiem esot otrais gads projektā un 1 meitene nezinot cik ilgi darbojoties projektā.

Uz jautājumu vai iesaiste projektā ir palīdzējusi uzlabot mācību darba rezultātus 5 izglītojamie atbildēja, ka projekts esot palīdzējis īpaši individuālā pieeja esot mudinājusi cītīgi apmeklēt konsultācijas un samazināt mācību stundu kavējumu skaitu. 2 izglītojamie atbildēja, ka projekts neesot viņiem palīdzējis, jo riebjas skolā, par cik ir jau atrasts darbs, mācību rezultāti vairs nav aktuāli.

Uz jautājumu kādas bija lielākās grūtības projekta laikā 6 izglītojamie atbildēja, ka problēmu neesot bijis un 1 izglītojama atbildēja, ka konsultācijas bijušas pēc stundām un vairāk ir gribējis iet mājā kopā ar draugiem, nekā palikt skolā.

Uz jautājumu ko ieguvāt no projekta 4 izglītojamie atbildēja, ka uzlabojušās zināšanas noteiktos mācību priekšmetos un 2 izglītojamie izteica, ka esot samazinājies kavējumu skaits, kā arī 1 izglītojama atbildēja, ka nav ieguvis neko.

Uz jautājumu kāds ir vecāku viedoklis par piedalīšanos projektā 5 izglītojamie atbildēja, ka vecāki ir bijuši priecīgi, ka izglītojamiem veltīs papildu laiku un 2 izglītojamie atbildēja, ka nav zinājuši, ka vecāki ir informēti par viņu dalību projektā.

Izvēlētā pētījumu metode: Fokusa grupas diskusija

Izvēlētās pētījumu metodes pamatojums: Tika izvēlēta fokusa grupu diskusijas metode, jo tā ir piemērota padziļinātai viedokļu un reakcijas izpētei konkrētā mērķauditorijā, kā arī jaunu radošo risinājumu meklēšanai, jo uzzinot kādu viedokli, ir iespējams par tēmu zinošā ekspertu lokā modelēt dažādas situācijas, diskusijas laikā uzdot papildjautājumus, kā arī izveidot noteiktus priekšlikumus problēmu risinājumiem.

Fokusa grupas diskusijas mērķis: Iegūt informāciju no skolotājiem par grūtībām ar ko viņi ir saskārušies un varētu saskarties projekta gaitā.

Fokusa grupas diskusijas gaita un iegūtie rezultāti: Diskusijā piedalījās 5 klašu audzinātāji, skolas sociālā pedagoģe un skolas psiholoģe. Galvenā problēma, ko norāda klašu audzinātāji ir motivācijas trūkums izglītojamiem. Divi klašu audzinātāji izteica, ka izglītojamie

ier isaistījušies delinkventās kompānijās, tādēļ, ka izglītojamiem ir šķirtas ģimenes un vecāki plēšās savā starpā, izglītojamais jūtas nepieņemts un meklē atbalstu no draugiem, kuri nesniedz labākos padomus. Kā grūtības diskusijas gaitā tika norādīts laika trūkums lai nodibinātu ciešu saikni ar izglītojamo, lai varētu viņu motivēt un atbalstīt mācību procesā.

5. INDIVIDUĀLĀS DARBĪBAS, KAS VEIKTAS PROJEKTA “PuMPuRS” IETVAROS

5.1.Sociālpedagoģiskās darbības atbalsta programma projektā “PuMPuRS”

Darbības virzieni	Uzdevumi	Laika periods	Darbības metodes/saturs	Darbības izpildītājs	Plānotais rezultāts	Iespējamie riski
1. Situācijas izpēte	2017./2018.m.g. kavējumu analīze 7.-9. klasēm	Septembris	Dokumentu analīze	Darba autors	Noskaidrots skolēnu kavējumu skaits 1. semestrī. Noskaidrots, kuriem skolēniem ir PMP riski, kas saistīti ar mācību darbu.	Nav pieejama informācija, ja skolēns ir pārnācis no citas skolas, un trūkst dati
	2017./2018.m.g. vērtējumu analīze 7.-9. klasēm	Maijs	Dokumentu analīze	Darba autors	Noskaidroti skolēnu vērtējumi. Noskaidrots, kuriem skolēniem ir PMP riski, kas saistīti ar mācību darbu.	Nav pieejama informācija, ja skolēns ir pārnācis no citas skolas, un trūkst dati

2. Sadarbība ar profesionā- ļiem skolā un ārpus tās	Dalība izglītības iestādes administrācijas sēdē.	Septembris	Diskusija	Darba autors, izglītības iestāde, atbalsta personāls, skolas administrācija, direktors.	Noskaidrots, kuriem izglītojamiem ir nepieciešama dalība projektā "PuMPuRS"	Neierodas visi atbalsta personāla profesionāļi, iegūtā informācija ir nepilnīga
	Pārrunas ar klašu audzinātājiem, lai noskaidrotu, kādas ar skolēna attiecības ar ģimeni, piesaistes personas, stiprās un vājās rakstura īpašības.	Septembris	Pārrunas	Darba autors, klašu audzinātāji	Noskaidrota informācija par konkrētiem skolēniem, kuri piedalīsies projektā "PuMPuRS".	Klašu audzinātāji nevēlas sadarboties, informējot sociālo pedagogu. Trūkst informācija par skolēna dzīves apstākļiem.
	Regulāra saziņa ar mācību priekšmetu skolotājiem individuālo konsultāciju	Septembris - Maijs	Pārrunas	Darba autors, mācību priekšmetu skolotāji, individuālo	Tiek noskaidrots, kāda ir skolēna attieksme pret mācību darbu, konsultāciju apmeklēšanas	Pedagogi nevēlas sadarboties. Skolēns konsultācijas neapmeklē, tāpēc

	pedagogiem, klašu audzinātājiem.			konsultāciju pedagogi	regularitāte, panākumi, grūtības	pedagogam nav informācija par skolēna panākumiem
3. Darbs ar skolēniem grupā	Tematiska nodarbība - klases izpēte.	Oktobris	Izpētīt attiecības klasē	Darba autors	Tika novadīta nodarbība tēmā "Klusā diskusija" Kas tev palīdz un , kas tev traucē mācīties! Izglītojamie dalījās par savu pozitīvo un negatīvo pieredzi, par savstarpējām attiecībām vienam ar otru, par prasmēm risināt savas situācijas, par pieņemtajiem lēmumiem un to sekām.	Skolēni nesniedz godīgas atbildes, izpēte nav precīza.

4.Darbs ar skolēniem - individuāli	Regulāra mācību sekmju un mācību stundu kavējumu analīze	Oktobris - Maijs	Dokumentu analīze	Darba autors	Noskaidrots vai notiek progress skolēnu sekmju uzlabošanā un kavējumu samazināšanā.	-
	IIP plāna izstrāde (7 skolēniem)	Oktobris	Plāna izstrādāšana	Darba autors	Izstrādāti individuāli atbalsta plāni.	Sastādot plānu, netiek ņemti vērā būtiski faktori, kas ietekmē plāna izpildes sekmīgumu.
	Konsultatīvā atbalsta vienošanās izstrādāšana, parakstīšanās.	Oktobris	Veidlapas aizpildīšana, pārrunas	Darba autors	Aizpildīta konsultatīvā atbalsta vienošanās veidlapa.	Skolēns nepiekrīt darba autores problēmas formulējumam. Skolēns noliedz, ka sastopas ar grūtībām. Skolēns atsakās aizpildīt veidlapas sadaļu, kas norāda uz

						apņemšanos.
	Individuālās konsultācijas - par mācību motivāciju, pašizaugsmi, personību, rakstura īpašībām, ģimenes apstākļiem, attiecībām ar pedagogiem, skolas biedriem, ģimeni	Oktobris - Maijs	Individuālās sarunas, anketēšana, sociālpedagoģiskās metodikas	Darba autors	Tiek vairota skolēna mācību motivācija, uzlabojas sekmes, tiek attīstītas sociālās prasmes, uzlabota skolēna pašsajūta.	Skolēns ir noslēgts, negatīvs, noraidošs, nevēlas sadarboties ar darba autoru. Neapmeklē individuālās konsultācijas.
	Sekot līdzi skolēna konsultāciju apmeklēšanas reģistram	Oktobris- Maijs	Dokumentu analīze	Darba autors	Noskaidrots vai skolēni apmeklē individuālās konsultācijas.	–

5. Darbs ar vecākiem	Konsultācijas ar mērķi informēt par skolēna mācību grūtībām, par dalības iespēju projektā	Septembris	Pārrunas	Darba autors, klašu audzinātāji	Vecāki tiek informēti par skolēna mācību grūtībām, nepieciešamību un iespēju saņemt papildus atbalstu.	Vecāki nevēlas sadarboties.
	Tikšanās, lai saskaņotu individuālos priekšlaicīgas mācību pamešanas risku samazināšanas plānus	Janvāris	Pārrunas	Darba autors	Vecāki paraksta PMP risku mazināšanas plānu.	Vecāki nevēlas sadarboties. Vecāki atsakās parakstīt plānu.
	Konsultācijas ar mērķi informēt par skolēna sasniegumiem un grūtībām, kā arī attieksmi pret individuālo mācību procesu, konsultāciju apmeklēšana	Janvāris- Maijs	Pārrunas	Darba autors	Vecāki tiek informēti par skolēna mācību vai citu uzlabojamo sfēru progresu.	Vecāki nevēlas sadarboties.

6. Program- mas efektivitātes izvērtējums	Skolēnu sekmju un kavējuma reģistra analīze	Maijs	Dokumentu analīze	Darba autors	Skolēnu sekmes ir uzlabojušas, kavējumi samazinājušies.	-
--	--	-------	----------------------	--------------	---	---

Pēc darba autora domām izglītojamie, kuri ļoti cieši saistīti ar savu skolu un vērtību izglītību, parasti biežāk pieņem skolas vērtības kā savas un vairāk iesaistās dažādās skolas aktivitātēs, kas palielina viņu izglītošanās panākumu izredzes. Turklāt augstvērtīga izglītība ir saistīta ar augstāku akadēmisko sasniegumu. Arī pozitīva izpratne par sevi kā izglītojamo palielina izglītošanās panākumu varbūtību. Izglītojamie, kuri jūt, ka viņi ir saprasti, saņem aprūpi un palīdzību dažādās dzīves situācijās, parasti ir vairāk iesaistīti viņu izglītībā un paziņo par augstāku piederības sajūtu skolai. No vienas puses, disciplinārās problēmas var liecināt, ka klasē ir daži atvienoti vai nemotivēti izglītojamie, kuriem nepieciešams papildu atbalsts. No otras puses, traucējoša mācību vide nenodrošina ērtus mācību apstākļus. Šādos gadījumos skolotāji var arī justies pārmērīgi apgrūtināti un nespēj nodrošināt pietiekamu individuālu atbalstu katram izglītojamam.

Salīdzinot liecības izglītojamai X1 2017./2018.gadā un 2018./2019.mācību gadā, autors secina, ka atzīmes ir būtiski uzlabojušās, it sevišķi tādos priekšmetos, kā bioloģija, ģeogrāfija, informātika un sports. Salīdzinot kavējumus abos mācību gados, redzams, ka būtiski ir samazinājies kavēto stundu laiks. Krasi samazinājies gan slimības dēļ kavēto stundu skaits, gan būtiski uzlabojusies ir situācija attiecībā uz neattaisnotajiem kavējumiem – no 142 neattaisnoti kavētām stundām, kavējumi samazinājušies līdz nullei. No tā autors secina, ka stundu apmeklēšana ir pozitīvi ietekmējusi skolēna atzīmes 2018./2019.mācību gadā.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	4	4	4	Matemātika	4	4	4
Dabaszinības	6	4	5	Mūzika	6	4	4
Informātika	7	4	5	Pasaules vēsture	4	3	4
Latviešu valoda	4	4	4	Sociālās zinības	6	5	6
Latvijas vēsture	5	4	4	Sports	9	9	8
Literatūra	4	4	4	Vācu valoda	4	4	4
Mājturība un tehnoloģijas	7	6	6	Vizuālā māksla	5	5	5

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	52	Slimības dēļ:	73	Slimības dēļ:	125
Attaisnoti:	0	Attaisnoti:	11	Attaisnoti:	11
Neattaisnoti:	18	Neattaisnoti:	124	Neattaisnoti:	142
Kopā:	70	Kopā:	208	Kopā:	278

5.1. att. Izglītojamās X1 2017./2018.m.g. liecība.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	6	5	5	Matemātika	5	3	4
Bioloģija	4	5	5	Mūzika	5	3	4
Ģeogrāfija	7	5	6	Pasaules vēsture	4	6	5
Informātika	7	6	6	Sociālās zinības	8	7	7
Latviešu valoda	5	5	5	Sports	9	8	9
Latvijas vēsture	7	4	5	Vācu valoda	5	4	4
Literatūra	4	4	4	Vizuālā māksla	5	5	5
Mājturība un tehnoloģijas	6	6	6				

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	26	Slimības dēļ:	49	Slimības dēļ:	75
Attaisnoti:	1	Attaisnoti:	12	Attaisnoti:	13
Neattaisnoti:	0	Neattaisnoti:	0	Neattaisnoti:	0
Kopā:	27	Kopā:	61	Kopā:	88

5.2. att. Izglītojamās X1 2018./2019.m.g. liecība.

Salīdzinot izglītojamā X2 liecības 2017./2018.mācību gadā un 2018./2019.mācību gadā, autors secina, ka ir priekšmeti, kuros novērojami uzlabojumi, kā, piemēram, angļu valoda un mājturība, tomēr sekmes pasliktinājušās ir ķīmijas, latviešu valodas un sociālo zinātņu priekšmetos. Būtiski ir samazinājies neattaisnoto mācību stundu skaits – no 55 neattaisnotiem kavējumiem uz 29 neattaisnoti kavētām mācību stundām, tomēr autors secina, ka skolēns kavē samērā daudz mācību stundas slimības dēļ, tādēļ, iespējams, nav bijusi iespēja pilnībā sekot līdzi vielai tādos sarežģītos priekšmetos kā ķīmija, matemātika un fizika.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	6	5	5	Literatūra	2	4	4
Bioloģija	4	4	4	Mājturība un tehnoloģijas	4	5	5
Fizika	4	4	4	Matemātika	3	2	2
Ģeogrāfija	3	4	4	Mūzika	5	4	4
Ķīmija	3	3	3	Pasaules vēsture	2	4	4
Krievu valoda	2	4	4	Sociālās zinības	4	5	5
Latviešu valoda	4	4	4	Sports	7	a	7
Latvijas vēsture	2	3	3	Vizuālā māksla	4	6	5

Pecpārbaudījumi:

Ķīmija: 5

Latvijas vēsture: 5

Matemātika: 4

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	112	Slimības dēļ:	96	Slimības dēļ:	208
Attaisnoti:	0	Attaisnoti:	3	Attaisnoti:	3
Neattaisnoti:	22	Neattaisnoti:	33	Neattaisnoti:	55
Kopā:	134	Kopā:	132	Kopā:	266

5.3. att. Izglītojamā X2 2017./2018.m.g. liecība.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	6	6	6	Literatūra	4	2	3
Bioloģija	4	4	4	Mājturība un tehnoloģijas	6	6	6
Fizika	3	3	3	Matemātika	3	2	2
Ģeogrāfija	4	4	4	Mūzika	4	4	4
Ķīmija	4	nv	nv	Pasaules vēsture	5	4	5
Krievu valoda	4	3	4	Sociālās zinības	4	4	4
Latviešu valoda	3	2	2	Sports	a	a	a
Latvijas vēsture	3	3	3	Vizuālā māksla	5	4	5

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	37	Slimības dēļ:	170	Slimības dēļ:	207
Attaisnoti:	0	Attaisnoti:	5	Attaisnoti:	5
Neattaisnoti:	16	Neattaisnoti:	13	Neattaisnoti:	29
Kopā:	53	Kopā:	188	Kopā:	241

5.4. att. Izglītojamā X2 2018./2019.m.g. liecība.

Salīdzinot izglītojamā X3 liecības 2017./2018. mācību gadā un 2018./2019.mācību gadā, autors novēro, ka skolēnam 2018./2019.gadā ir būtiski palielinājies nesekmīgo priekšmetu skaits – salīdzinājumā ar iepriekšējo mācību gadu, kurā izglītojamais bija nesekmīgs tikai vienā priekšmetā – matemātikā, tad 2018./2019.mācību gadā nesekmīgo priekšmetu skaits ir audzis līdz septiņiem. Audzis ir arī kavēto stundu skaits – ja, salīdzinot abus mācību gadus, slimības dēļ, kā arī attaisnoto kavējumu skaits nav būtiski mainījies, tad redzams, ka 2018./2019.mācību gadā būtiski ir audzis neattaisnoti kavēto stundu laiks. Autors secina, ka izglītojamā sekmju pasliktināšanās ir saistīta ar mācību stundu neapmeklēšanu. Autors pozitīvi vērtē, ka matemātikas pārbaudījums, neskatoties uz to, ka gada vērtējums ir nesekmīgs – 3 balles, tomēr ir nokārtots uz četrām ballēm.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	6	6	6	Literatūra	3	4	4
Bioloģija	5	5	5	Mājturība un tehnoloģijas	9	8	8
Fizika	4	3	4	Matemātika	2	3	3
Ģeogrāfija	6	5	5	Mūzika	7	4	6
Ķīmija	5	4	4	Pasaules vēsture	2	7	5
Krievu valoda	3	4	4	Sociālās zinības	6	6	6
Latviešu valoda	4	4	4	Sports	8	9	9
Latvijas vēsture	2	5	4	Vizuālā māksla	6	4	5

Pēcpārbaudījumi:

Matemātika: 4

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	5	Slimības dēļ:	63	Slimības dēļ:	68
Attaisnoti:	10	Attaisnoti:	3	Attaisnoti:	13
Neattaisnoti:	2	Neattaisnoti:	18	Neattaisnoti:	20
Kopā:	17	Kopā:	84	Kopā:	101

5.5. att. Izglītojamā X3 2017./2018.m.g. liecība.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	6	7	7	Literatūra	2	3	3
Bioloģija	6	4	5	Mājturība un tehnoloģijas	8	8	8
Fizika	2	2	2	Matemātika	3	2	2
Ģeogrāfija	4	4	4	Mūzika	4	5	5
Ķīmija	3	3	3	Pasaules vēsture	3	6	5
Krievu valoda	3	3	3	Sociālās zinības	8	6	7
Latviešu valoda	3	2	2	Sports	9	9	9
Latvijas vēsture	2	4	3	Vizuālā māksla	9	6	7

Valsts eksāmeni:

Angļu valoda: 7

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	18	Slimības dēļ:	45	Slimības dēļ:	63
Attaisnoti:	12	Attaisnoti:	3	Attaisnoti:	15
Neattaisnoti:	3	Neattaisnoti:	33	Neattaisnoti:	36
Kopā:	33	Kopā:	81	Kopā:	114

5.6. att. Izglītojamā X3 2018./2019.m.g. liecība.

Salīdzinot sekmju un kavējumu izrakstus izglītojamam X4, autors secina, ka atzīmes uzlabojušās par divām ballēm ir sporta nodarbībās, kā arī uzlabojumi 2018./2019.mācību gadā ir novērojami arī tādos priekšmetos kā vizuālā māksla, mājturība, latviešu valoda. Otrajā mācību gadā krasi samazinājies ir kavēto mācību stundu skaits, no kā autors secina, ka atzīmju uzlabošanās ir saistīta ar mācību stundu apmeklēšanu.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	4	5	4	Mājturība un tehnoloģijas	5	6	6
Bioloģija	5	5	5	Matemātika	4	4	4
Ģeogrāfija	6	6	6	Mūzika	2	5	4
Informātika	4	5	5	Pasaules vēsture	6	4	5
Krievu valoda	6	8	7	Sociālās zinības	6	8	7
Latviešu valoda	4	4	4	Sports	4	4	4
Latvijas vēsture	5	5	5	Vizuālā māksla	7	6	6
Literatūra	5	5	5				

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	88	Slimības dēļ:	71	Slimības dēļ:	159
Attaisnoti:	7	Attaisnoti:	26	Attaisnoti:	33
Neattaisnoti:	19	Neattaisnoti:	25	Neattaisnoti:	44
Kopā:	114	Kopā:	122	Kopā:	236

5.7. att. Izglītojamās X4 2017./2018.m.g. liecība.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	5	4	4	Mājturība un tehnoloģijas	6	7	7
Bioloģija	4	4	4	Matemātika	5	4	4
Fizika	4	5	4	Mūzika	5	4	4
Ģeogrāfija	5	6	6	Pasaules vēsture	5	5	5
Ķīmija	4	4	4	Projektu nedēļa		i	i
Krievu valoda	8	7	7	Sociālās zinības	7	7	7
Latviešu valoda	5	5	5	Sports	6	6	6
Latvijas vēsture	6	4	5	Vizuālā māksla	6	7	7
Literatūra	6	5	5				

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	59	Slimības dēļ:	68	Slimības dēļ:	127
Attaisnoti:	9	Attaisnoti:	10	Attaisnoti:	19
Neattaisnoti:	4	Neattaisnoti:	12	Neattaisnoti:	16
Kopā:	72	Kopā:	90	Kopā:	162

5.8. att. Izglītojamās X4 2018./2019.m.g. liecība.

Salīdzinot izglītojamās X5 sekmes 2017./2018. un 2018./2019.mācību gadā, autors novēro pozitīvu iezīmi – otrajā mācību gadā skolēns nav nesekmīgs nevienā no mācību priekšmetiem. Negatīva tendence ir vērojama neattaisnotajos kavējumos – ja 2017./2018.mācību gadā skolēnam bija tikai 4 neattaisnoti kavētas mācību stundas, tad nākamajā gadā to skaits ir palielinājies gandrīz trīs reizes – 11. Ir priekšmeti, kuros atzīmes ir pasliktinājušās, kā, piemēram, mūzikā un mājturībā, tomēr sekmju pieaugums otrajā mācību gadā ir novērojams bioloģijā un sociālās zinātnēs.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	2	3	3	Literatūra	5	6	6
Bioloģija	4	5	5	Mājturība un tehnoloģijas	7	8	8
Fizika	4	5	5	Matemātika	4	4	4
Ģeogrāfija	5	5	5	Mūzika	5	6	6
Ķīmija	4	4	4	Pasaules vēsture	4	4	4
Krievu valoda	4	4	4	Sociālās zinības	7	6	7
Latviešu valoda	3	5	4	Sports	8	8	8
Latvijas vēsture	4	4	4	Vizuālā māksla	9	6	8

Pēcpārbaudījumi:

Angļu valoda: 3

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	2	Slimības dēļ:	7	Slimības dēļ:	9
Attaisnoti:	14	Attaisnoti:	2	Attaisnoti:	16
Neattaisnoti:	3	Neattaisnoti:	1	Neattaisnoti:	4
Kopā:	19	Kopā:	10	Kopā:	29

5.9. att. Izglītojamās X5 2017./2018.m.g. liecība.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	3	4	4	Mājturība un tehnoloģijas	7	7	7
Bioloģija	6	6	6	Matemātika	4	4	4
Fizika	4	4	4	Mūzika	2	4	4
Ģeogrāfija	4	5	5	Pasaules vēsture	3	5	4
Ķīmija	2	5	4	Projektu nedēļa		i	i
Krievu valoda	4	4	4	Sociālās zinības	7	8	8
Latviešu valoda	6	4	5	Sports	8	8	8
Latvijas vēsture	3	4	4	Vizuālā māksla	5	8	7
Literatūra	6	6	6				

Valsts eksāmeni:

Latviešu valoda: 5

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	14	Slimības dēļ:	7	Slimības dēļ:	21
Attaisnoti:	5	Attaisnoti:	0	Attaisnoti:	5
Neattaisnoti:	5	Neattaisnoti:	6	Neattaisnoti:	11
Kopā:	24	Kopā:	13	Kopā:	37

5.10. att. Izglītojamās X5 2018./2019.m.g. liecība.

Salīdzinot izglītojamā X6 sekmes gan 2017./2018.mācību gadā, gan 2018./2019.mācību gadā, autors secina, ka ir novērojama pozitīva tendence būtiskā atzīmju kāpumā tādos salīdzinoši sarežģītos priekšmetos, kā angļu valoda (kāpums par četrām ballēm), literatūrā un mājturībā (kāpums par divām ballēm). Skolēnam ir maz stundu kavējumi. Autors secina, ka, ņemot vērā to, ka šim skolēnam ir būtiskas problēmas mācību satura apguvē, otrajā, 2018./2019.mācību gadā, viņš ir būtiski uzlabojis savas sekmes.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	5	5	5	Mājturība un tehnoloģijas	7	7	7
Bioloģija	3	4	4	Matemātika	3	3	3
Ģeogrāfija	5	4	4	Mūzika	4	4	4
Informātika	4	6	5	Pasaules vēsture	2	4	4
Krievu valoda	3	4	4	Sociālās zinības	3	5	4
Latviešu valoda	3	2	2	Sports	6	5	5
Latvijas vēsture	3	4	4	Vizuālā māksla	5	6	6
Literatūra	5	5	5				

Pēcpārbaudījumi:

Latviešu valoda: 3

Matemātika: 4

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	2	Slimības dēļ:	9	Slimības dēļ:	11
Attaisnoti:	3	Attaisnoti:	5	Attaisnoti:	8
Neattaisnoti:	3	Neattaisnoti:	2	Neattaisnoti:	5
Kopā:	8	Kopā:	16	Kopā:	24

5.11. att. Izglītojamā X6 2017./2018.m.g. liecība.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	9	9	9	Matemātika	5	5	5
Bioloģija	6	5	5	Mūzika	6	4	5
Fizika	4	5	5	Pasaules vēsture	4	5	5
Ģeogrāfija	5	5	5	Projektu nedēļa		i	i
Ķīmija	4	6	5	Sociālās zinības	6	6	6
Latviešu valoda	6	6	6	Sports	8	8	8
Latvijas vēsture	5	4	4	Vācu valoda	4	4	4
Literatūra	7	7	7	Vizuālā māksla	10	7	8
Mājturība un tehnoloģijas	6	6	6				

Valsts eksāmeni:

Angļu valoda: 9

Latviešu valoda: 5

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	0	Slimības dēļ:	0	Slimības dēļ:	0
Attaisnoti:	3	Attaisnoti:	5	Attaisnoti:	8
Neattaisnoti:	0	Neattaisnoti:	1	Neattaisnoti:	1
Kopā:	3	Kopā:	6	Kopā:	9

5.12. att. Izglītojams X6 2018./2019.m.g. liecība.

Salīdzinot izglītojamā X7 liecības, autors secina, ka šim skolēnam, visticamāk, nav problēmas ar vielas apguvi, jo, neskatoties uz to, ka būtiski ir audzis kavēto stundu laiks, atzīmes dažādos priekšmetos, kā , piemēram, angļu valoda, vizuālā māksla un literatūrā, ir augušas. Ja 2017./2018.mācību gadā skolēnam neattaisnoto mācību stundu skaits bija nulle, nākamajā, 2018./2019.mācību gadā, to skaits ir audzis līdz pat 37. Autors secina, ka , visticamāk, skolēns varētu būt zaudējis interesi par sporta nodarbībām, jo atzīmes no deviņām ballēm nokritušās līdz pat četrām.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	6	5	5	Matemātika	5	3	4
Bioloģija	4	5	5	Mūzika	5	3	4
Ģeogrāfija	7	5	6	Pasaules vēsture	4	6	5
Informātika	7	6	6	Sociālās zinības	8	7	7
Latviešu valoda	5	5	5	Sports	9	8	9
Latvijas vēsture	7	4	5	Vācu valoda	5	4	4
Literatūra	4	4	4	Vizuālā māksla	5	5	5
Mājturība un tehnoloģijas	6	6	6				

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	26	Slimības dēļ:	49	Slimības dēļ:	75
Attaisnoti:	1	Attaisnoti:	12	Attaisnoti:	13
Neattaisnoti:	0	Neattaisnoti:	0	Neattaisnoti:	0
Kopā:	27	Kopā:	61	Kopā:	88

5.13. att. Izglītojamās X7 2017./2018.m.g. liecība.

Mācību priekšmets	Vērtējums			Mācību priekšmets	Vērtējums		
	Semestris		Gads		Semestris		Gads
	I	II			I	II	
Angļu valoda	7	8	8	Mājturība un tehnoloģijas	5	6	6
Bioloģija	4	4	4	Matemātika	4	4	4
Fizika	4	4	4	Mūzika	7	4	5
Ģeogrāfija	4	7	6	Pasaules vēsture	5	5	5
Ķīmija	4	4	4	Projektu nedēļa		i	i
Krievu valoda	4	4	4	Sociālās zinības	5	8	7
Latviešu valoda	4	5	5	Sports	3	5	4
Latvijas vēsture	5	4	5	Vizuālā māksla	8	6	7
Literatūra	4	6	5				

Nokavētās stundas I semestrī:		Nokavētās stundas II semestrī:		Nokavētās stundas gadā:	
Slimības dēļ:	17	Slimības dēļ:	50	Slimības dēļ:	67
Attaisnoti:	9	Attaisnoti:	3	Attaisnoti:	12
Neattaisnoti:	22	Neattaisnoti:	15	Neattaisnoti:	37
Kopā:	48	Kopā:	68	Kopā:	116

5.14. att. Izglītojamās X7 2018./2019.m.g. liecība.

5.2. Individuālo izglītības plānu sastādīšana projekta “PuMPuRS” dalībniekiem

Individuālā izglītības programma - plašāk pazīstama kā IIP - ir rakstisks plāns, kas apraksta programmu (-as) un īpašos pakalpojumus, kas izglītojamam nepieciešami, lai gūtu panākumus. Tas ir plāns, kas nodrošina pareizu plānošanu, lai palīdzētu skolēnam ar īpašām vajadzībām būt sekmīgam skolā. (ESF projekts "Izglītojamo ar funkcionāliem traucējumiem atbalsta sistēmas izveide" 2013) Ja izglītojamam ar īpašām vajadzībām ir jāsasniedz akadēmiskā programma vai alternatīva mācību programma pēc iespējas labāk un pēc iespējas patstāvīgāk, to programmās iesaistītajiem speciālistiem ir jābūt plānam. Rakstot IIP, jāiekļauj konkrēti elementi, lai izpildītu juridiskās prasības un nodrošinātu izglītojamam labāko iespējamo izglītības plānu. IIP ir jāiekļauj izglītojamā pašreizējo izglītības līmeni, visu vērtējumu un testu rezultāti, speciālā izglītība un ar to saistītie pakalpojumi, papildu palīg līdzekļi un pakalpojumi, gada mērķi izglītojamam, ieskaitot to, kā tie tiks izsekoti un izmērīti. IIP mērķi ir jāizstrādā ar šādiem kritērijiem: specifiski, reāli, sasniedzams, izmērāmi izaicinoši. Pirms mērķu noteikšanas komandai vispirms ir jānosaka pašreizējais snieguma līmenis, izmantojot dažādus novērtēšanas instrumentus, vajadzībām jābūt skaidri un konkrēti definētām. (ESF projekts "Izglītojamo ar funkcionāliem traucējumiem atbalsta sistēmas izveide" 2013) Vai mērķi tiek saskaņoti ar regulārajām nodarbībām un grafikiem, un vai tie atbilst vispārējai mācību programmai? Pēc mērķu noteikšanas tiek norādīts, kā komanda palīdzēs izglītojamam sasniegt mērķus, to sauc par mērāmu mērķu daļu. Katram mērķim jābūt skaidri noteiktam, kā, kur un kad tiks īstenots katrs uzdevums. Skaidri izskaidrot, kā tiks uzraudzīts un novērtēts progress. Komandas locekļi: IIP komandas locekļi ir skolēna vecāki, speciālās izglītības skolotājs, klases skolotāja, atbalsta darbinieki un ārējās aģentūras. Katram komandas dalībniekam ir būtiska loma veiksmīgas IIP attīstībā. Izglītības programmas plāni var kļūt milzīgi un nereāli. Labs noteikums ir noteikt vienu mērķi katrai akadēmiskajai daļai. Tas nodrošina komandas vadāmību un atbildību, lai nodrošinātu, ka resursi ir pieejami, lai palīdzētu indivīdam sasniegt vēlamos mērķus. Ja izglītojamais IIP atbilst visām vajadzībām un ir orientēts uz prasmēm, lai gūtu panākumus, rezultātus, izglītojamam ar īpašām vajadzībām būs visas iespējas akadēmiskiem sasniegumiem neatkarīgi no tā, cik sarežģītas ir viņu vajadzības. (ESF projekts "Izglītojamo ar funkcionāliem traucējumiem atbalsta sistēmas izveide" 2013)

5.3. Ieteikumi tālākai darbībai

Darba autors secina, ka skolai visiem skolēniem jānodrošina vide, kas atbilst viņu daudzveidībai, maksimizē viņu mācīšanās potenciālu un atbilst viņu mācību vajadzībām. Kā daļa no skolas politikas / misijas izklāsta, būtu jākoncentrējas uz priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas novēršanu. Neskatoties uz to, kādas ir mācīšanās grūtības un agrīnas atkāpšanās pazīmes, skolām ir jārikojas ātri. Mērķtiecīga iejaukšanās, kas ir daļa no sistēmiskā atbalsta sistēmas, lai palīdzētu riskam pakļautajiem skolēniem. Studiju programmu un efektīvu mācību metožu iesaistīšana un stimulēšana: izvirzot lielas cerības visiem izglītojamajiem, mācību programmās būtu jāparedz personalizēti mācīšanas un mācīšanās veidi un dažādi vērtēšanas stili. Jāparedz vairāk uz mācībām orientētas mācīšanas pieejas un vairāk kopīgas mācīšanas un mācīšanās. Ir jābūt pieejamām neformālās un ikdienas izglītības vērtēšanas iespējām. Pēc darba autora domām jāuzlabo izglītojamo labklājība: saglabājot lielu uzmanību mācībām un mācībām, jāstiprina audzēkņu labklājība. Papildus drošas un labvēlīgas vides radīšanai skolām ir svarīga loma, lai atklātu vardarbības, viktimizācijas, vardarbības gadījumus skolā un ārpus tās. Šajā sakarā ir būtiski izstrādāt stratēģijas, lai novērstu vardarbības novēršanu. Skolā jābūt pieejamiem plašam pasākumu klāstam, atbalstam un konsultācijām, tai skaitā emocionālam un psiholoģiskam atbalstam, lai risinātu garīgās veselības problēmas (tostarp stresu, depresiju, pēctraumatiskus traucējumus). Ir svarīgi, lai ātri tiktu atklāti agrīnie signāli par pārtraukšanu, tostarp skolas kavēšanu un nepiemērotu uzvedību, un lai ātri reaģētu. Varētu izveidot agrīnās brīdināšanas sistēmas, pamatojoties uz valstu vai vietējo iestāžu ieteikumiem. Ātrai mācīšanās grūtību identificēšanai vai citiem jautājumiem būtu jārada reakcija, izmantojot skolu sistēmisku atbalsta sistēmu. Mērķtiecīga iejaukšanās riskam pakļautajiem audzēkņiem ir jānodrošina iekļaujošā veidā; tas būs efektīvāks, ja to īsteno daudznozaru komandas skolās un / vai iesaistot ārējos speciālistus skolās un iesaistot visus tos, kas mijiedarbojas ar skolēniem, vai tie būtu ģimenes locekļi, brāļi un māsas, brīvprātīgie utt. individuāla atbalsta plāna izstrāde, kas saskaņots ar skolēnu un viņa ģimeni, nosakot skaidrus un sasniedzamus mērķus, var būt ļoti noderīga. Skolotāji ir galvenais bērnu un jauniešu mācīšanās faktors skolā un viens no galvenajiem izglītības panākumu veidotājiem. Pētījumi rāda, ka skolotāja iesaistīšanās un sasniegumu spēcīgākais prognozētājs ir atbalstošas attiecības starp skolotāju un skolēnu. Ir svarīgi, lai skolotāji saprastu, ka tie ir izšķiroši resursi personām, kas mācās, un kas var dot reālu atšķirību viņu izglītības virzienā; tikpat svarīgi ir, lai viņi apzinās, ka visu skolotāju palīdzība viņu potenciāla izmantošanā ir visu skolotāju un visas skolas kopienas atbildība. Atzīstot skolotāju profesionālā vērtējuma nozīmi, ir nepieciešamas jaunas prasmes un kompetences, kas jārisina skolotāju sākotnējā izglītībā un nepārtrauktā profesionālā

pilnveidē. Skolotāju kompetence: ir jāveic pasākumi un atbalsta struktūras (ideāli pieejamas vietējā līmenī), lai atvieglotu mūžizglītību skolotājiem. Skolotāju sākotnējai izglītībai un nepārtrauktai profesionālajai pilnveidei, kas vērsta uz priekšlaicīgas pārtraukšanas novēršanu, būtu jāpalīdz skolotājiem praktizēt diferencēšanu un aktīvu mācīšanos. Tai vajadzētu sagatavot viņus, lai efektīvi izmantotu uz zināšanām orientētu mācīšanu un formatīvo novērtējumu, kā arī vairāk piemērotu uz projektiem balstītu un kooperatīvu mācīšanu un mācīšanos. Tai būtu jāstiprina relatīvā un komunikācijas pieredze (tostarp metodes, lai iesaistītos ar vecākiem un ārējiem partneriem), un jānodrošina skolotājiem klases vadības stratēģijas, daudzveidības pārvaldības stratēģijas, attiecību veidošana, konfliktu risināšanas un iebiedēšanas novēršanas metodes. Salīdzinošā mācīšanās: Būtiska ir mācība skolā, lai attīstītu un veicinātu vienaudžu mācīšanās kultūru (starp skolotājiem, kā arī skolēniem) un vienaudžu novērošanu. Varētu veicināt arī kolēģu uzraudzību gan skolā, gan sadarbībā ar citām skolām; dažāda veida un līmeņa skolām būtu jādarbojas, izmantojot skolu tīklus, kuros skolas var strādāt un mācīties viens no otra. IT rīki un sadarbības platformas., var būt ļoti efektīvas, lai atbalstītu šīs sadarbības formas. Ja skolas aktīvi strādā, lai ņemtu vērā gan personāla, gan izglītojamo atšķirības, var atrast pierādījumus par ilgstošu skolas uzlabošanu. Mācības kā profesija būtu jāturpina veicināt, lai piesaistītu lielu skaitu kandidātu, kas pārstāv visu sabiedrību, un pieņemt darbā labākās no tām, vienlaikus saglabājot spēcīgu kohēziju attiecībā uz skolas pamatvērtībām un mērķiem, ko sabiedrība un ieinteresētās personas plaši izmanto un apstipriniet. Jāapsver adekvāta atzīšana un atbalsts skolotājiem, kas strādā skolās, kurās ir augsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājs vai augsts sociāli ekonomiskās atstumtības līmenis. Vecāku iesaistīšana ir izšķirošs faktors izglītības panākumiem, stimulējoša mājas vide un vecāku iesaistīšanās ir būtiska bērna mācīšanās un izziņas, sociālās un emocionālās attīstības nodrošināšanai. Tomēr attiecības starp skolām, vecākiem un ģimenēm var būt sarežģītas. No vienas puses, tas var būt saistīts ar vecāku iepriekšējo izglītības pieredzi, izglītības, kultūras un sociālekonomisko situāciju, dažādiem vecāku veidiem un attāluma sajūtu no skolas “kultūras” un “valodas”. No otras puses, tas var būt saistīts ar skolotāju uztveri par vecākiem kā pasīviem, oportunistiskiem vai uzmācīgiem, kā arī laika un pieredzes trūkumu, lai sasniegtu vecākus un efektīvi iesaistītos ar viņiem. Vecākiem un ģimenēm ir tiešākā un ilgstošākā ietekme uz bērnu mācīšanos un attīstību. Visiem vecākiem un ģimenēm, sākot no agrīna vecuma, ir jāatzīst un pienācīgi jāatbalsta viņu līdzstrādnieki bērnu mācībās. Skolas un citas izglītības un ar izglītību nesaistītās ieinteresētās personas var izstrādāt pasākumus, lai palīdzētu ģimenēm izveidot mājas vidi, kas veicina mācīšanos un sniedz informāciju un idejas par to, kā palīdzēt bērniem mājās ar mājasdarbiem un citām ar mācību programmu saistītām darbībām. Efektīvai ģimenes skolas partnerībai ir jābalstās uz savstarpēju cieņu un katra aktīva un pieredzes atzīšanu. Būtiska ir

savstarpēja uzticēšanās un sapratne starp skolām un ģimenēm. Būtu būtu jāpanāk, ka skola, kurā visu vecāku un izglītības līmeņu vecāki tiek laipni gaidīti un tiek uzskatīti par skolas resursiem. To var panākt, piemēram, piedāvājot vecākiem paredzētu laiku un vietas, lai tiktos un atbalstītu viens otru, aicinot vecākus dalīties savās prasmēs un pieredzē kā brīvprātīgie mācību aktivitātēs klasē (piemēram, lasot klasē, sniegt papildu atbalstu indivīdiem, vadīt mazas grupas) vai citās skolas aktivitātēs (gan mācību programmā, gan ārpus skolas programmā). Vajadzības gadījumā var iesaistīt citus pakalpojumus, NVO un profesionāļus (kultūras starpniekus, mentorus, sociālos darbiniekus uc), lai palīdzētu veidot pozitīvas attiecības ar vecākiem, jo īpaši tiem, kas ir nelabvēlīgākā situācijā, un / vai tiem, kuriem ir negatīva pieredze skolā. pagātnē. Kultūras pasākumi / festivāli un informatīvie pasākumi var palīdzēt attīstīt kultūras tiltus, lai sasniegtu marginalizētos un etnisko minoritāšu vecākus. Plaša vecāku līdzdalība lēmumos par jautājumiem, kas saistīti ar mācībām, skolas un skolu darbības organizēšana veicina pārredzamību un labākas korekcijas sabiedrības faktiskajām vajadzībām un rada lielāku kopīgas atbildības sajūtu ap izglītību. Ir nepieciešama aktīva uzmanība visu vecāku līdzdalībai skolas aktivitātēs un pārvaldībā. Īpaši ir jāpalīdz vecākiem, kuri ir atstumti, piedalīties skolas lēmumu pieņemšanas procesos. Ir skaidri jānosaka vecāku loma skolas organizācijā. Vecāku iesaistīšana ir pilnībā jāiekļauj skolu vērtēšanas un uzraudzības procesos. Jēdziens „ģimene” ir jāpaplašina, lai tajā iekļautu bērna izglītošanā iesaistītās paplašinātās ģimenes locekļus. Izglītojamajiem un viņu vecākiem, jābūt iespējai iegūt skaidru informāciju par valsts izglītības sistēmu un pieejamajām skolas iespējām; viņiem vajadzētu būt iespējai izprast šo izvēles ietekmi uz skolēna pētījumiem un nākotnes iespējām. Skolai specifiskie jautājumi, kas saistīti ar konsultāciju un pakalpojumu sniegšanu, izglītojamo labklājības un atbalsta dienestiem, ir jāizskaidro skolēniem un viņu vecākiem. Komunikācijas kanālu uzlabošana un atvēršana starp skolām un ģimenēm var palīdzēt veidot uzticību un savstarpēju sapratni. Komunikācijas stratēģijām ir jāatbilst konteksta un vecāku vajadzībām. Lai veidotu auglīgas attiecības, var izmantot gan formālās (piem., Vecāku vakarus), gan neoficiālās (piemēram, sociālo notikumu) komunikācijas metodes. Lai sasniegtu vecākus, kuri nav apguvuši mācību valodu, var būt nepieciešama īpaša informatīva darbība, piemēram, izmantojot starpkultūru starpniekus. Dažām skolām komunikācijas uzlabošana ir saistīta ar tādām tehnoloģijām kā e-pasts / SMS, interaktīvas tālruņa sistēmas un interaktīvas tīmekļa vietnes. Ir svarīgi nodrošināt, ka ir izveidotas struktūras, kas atvieglotu un veicinātu vecāku atsauksmes, un ka tas tiek ņemts vērā. Vecāku izglītības līmeņa paaugstināšana ir viena no veiksmīgām darbībām, lai novērstu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu. Ja vecāki paši iesaistās izglītojošās darbībās, ģimenē tiek veicināta virkne kultūras un izglītības mijiedarbības. Vecāki gūst labumu no pašefektivitātes, iespējas un lielāku iesaistīšanos bērna skolā, kā arī lielāku

vecāku pārliecību, palīdzot bērnam mājās. Tas palielina skolēnu iesaistīšanos skolā un labākus izglītības sasniegumus. Skolu telpu atvēršana ārpus skolas stundām valodu atbalstam un citām vecāku klasēm var būt ļoti izdevīga, jo īpaši vecākiem, kuri var būt pārsteigti par skolu sistēmu. Tas palīdz nojaukt šķēršļus, ar kurām skolas saskaras, strādājot, lai palielinātu vecāku iesaistīšanos.

5.4.Projekta “PuMPuRS” sociālpedagoģiskās darbības atbalsta programmas aprobācija.

Valmieras X vidusskola 2017./2018.m.g.uzsāka savu dalību projektā, lai sešu gadu laikā mazinātu to bērnu un jauniešu skaitu, kas pamet mācības un nepabeidz skolu. Atbalsta personāla speciālisti sniedz konsultatīvo atbalstu izglītojamiem vai/ un viņu vecākiem, īpaši izvērtējot priekšlaicīgus mācību pamešanas riskus.

Savu darbu organizēju un veicu šādus uzdevumus:

1. izveidoju konsultatīvā atbalsta plānu izglītojamam, vienojoties ar izglītojamo, šo plānu kopīgi īstenot, sadarbojoties vienā komandā ar klases audzinātāju, mācību priekšmetu skolotāju, vai citu skolas atbalsta personāla speciālistu, vai skolas vadību un, ja nepieciešams, arī ar vecākiem;
2. īstenoju konsultatīvā atbalsta, veicot konsultatīvā darba uzskaiti, fiksējot konsultācijas apmeklējuma lapā;
3. veicu konsultatīvā atbalsta darba rezultātu novērtējumu, izraugoties atbilstošus konsultatīvā atbalsta darba paņēmienus un metodes, atbilstoši katram darba posmam;
4. nepieciešamības gadījumā noteiktu jautājumu risināšanā pieaicināju klases audzinātāju, mācību priekšmetu skolotāju, vai citu skolas atbalsta personāla speciālistu, vai skolas vadību un, ja nepieciešams, arī kādu no vecākiem;
5. nepieciešamības gadījumā sadarbojos ar Valmieras pilsētas pašvaldības Sociālo lietu pārvaldes speciālistiem;
6. veicu sava darba pašnovērtējumu.

Konsultatīvā atbalsta darba rezultātu novērtējums un analīze

N.p. k.	Vārds, Uzvārds	Konsultatīvā atbalsta veidlapa un vienošanās	Konsultācijas reģistra veidlapa	Individuālais PMP riska mazināšanas plāns
1.	Izglītojamais X1	✓	✓	✓
2.	Izglītojamais X2	✓	✓	✓
3.	Izglītojamais X3	✓	✓	✓
4.	Izglītojamais X4	✓	✓	✓
5.	Izglītojamais X5	✓	✓	✓
6.	Izglītojamais X6	✓	✓	✓
7.	Izglītojamais X7	✓	✓	✓

Savā profesionālajā darbībā un arī ikdienā lietojot tādas jēdzienus kā “konsultēšana”, “konsultācija” sastopos ar situācijām, ka sarunu izmanto kā galveno izglītošanas vai palīdzības sniegšanas instrumentu. Savā darbā ar izglītojamiem katras konsultācijas mērķis bija sniegt rekomendācijas, iedarbojoties uz skolēnu, lai sasniegtu uzvedību, kas ir vēlama vai nepieciešama, lai sasniegtu katram individuāli izvirzīto mērķi, izprastu un pārvarētu grūtu dzīves situāciju, lai ilgtermiņā uzlabotu dzīves kvalitāti, lai sniegtu atbalstu lēmumu pieņemšanā. (Levina J., Mārtinsons K. Konsultēšana un konsultatīvā psiholoģija, 2016) konsultatīvā atbalsta ētiskie principi (uzticamība un konfidencialitāte, autonomija, laba darīšana, nekaitēšanas princips, taisnīgums, pašcieņa) ir nozīmīgs atbalsts izglītojamā emocionālās labizjūtas stiprināšanai.

Dažādas konsultatīvā atbalsta metodes un tehnikas izmantošana ļāva iepazīt un izprast katru izglītojamo. konsultatīvā atbalsta vadīšanas stratēģijas deva iespēju uzlūkot problēmu no citas puses. Atgriezeniskā saite par konsultatīvā atbalsta saņēmēja uzvedību un piedāvājums dažādu risinājumu iespējamībai ļāva konsultatīvā atbalsta saņēmējam neiestrēgt sarežģītajās situācijās. Izmantoju metodiskos līdzekļus motivācijas un sevis izpratnes veicināšanai, veicu pusaudžu anketēšanu, svarīgas dzīves problēmas darba lapas izpilde deva iespēju izvērtēt izglītojamā problēmu dziļumu, atsevišķiem pusaudžiem veicu ģimenes psiholoģiskā klimata izpēti, kā arī izpētīju situāciju klasē, skolā. Sadarbība ar Valmieras pilsētas pašvaldības Sociālo

lietu pārvaldes Ģimenes atbalsta dienesta speciālistiem. Nepieciešamības gadījumā esmu sazinājies ar izglītojamā vecākiem.

5.4. tabula

Pozitīvie ieguvumi, problēmjauditājumu izvērtēšana.

N.p. k.	Kods	Pozitīvie ieguvumi	Iespējamie riski
1.	Izglītojamais X1	✓	✓
2.	Izglītojamais X2	✓	✓
3.	Izglītojamais X3	✓	✓
4.	Izglītojamais X4	✓	✓
5.	Izglītojamais X5	✓	✓
6.	Izglītojamais X6	✓	✓
7.	Izglītojamais X7	✓	✓

NOBEIGUMS

Šajā darbā aplūkoti vairāki ar ģimeni saistīti un citi riska faktori, kas saistīti ar priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu. Iespējams, ka pastāv sarežģīta saikne starp šajā dokumentā aplūkotajiem faktoriem, piemēram, vecāku atšķirības ietekme uz ienākumiem vai vecāku praksi, un ir svarīgi atcerēties, ka rezultāti ne vienmēr ir negatīvi jauniešiem un viņu ģimenēm. Stratēģijas, kas veicina pastāvīgu saziņu starp vecākiem un jauniešiem par izglītības un nodarbinātības izvēli, ir svarīgas, lai ietekmētu rezultātus. Vecāku iesaistīšana ir izšķirošs faktors izglītības panākumiem, stimulējoša mājas vide un vecāku iesaistīšanās ir būtiska bērna mācīšanās un izzīņas, sociālās un emocionālās attīstības nodrošināšanai. Vecāki jāmudina sūtīt savus bērnus uz skolu. Klases audzinātājiem nepieciešams turpināt klases vecāku sapulcēs aktualizēt vecāku atbildību savu bērnu izglītības nodrošināšanā. Valdībai ir jāuzsver izglītības nozīme un pat jāsniedz finansiāls atbalsts izglītojamiem, lai turpinātu mācības. Tas mudinās studentus palikt skolā, nevis sākt darbu. Visbeidzot, ir vairākas lietas, ko valdība var darīt, lai ļautu vairāk izglītojamiem pabeigt skolu. Jāmainās arī sabiedrības attieksmei. Darba autors vēlētos pateikt, ka agrīnai mācību pārtraukšanai var būt nozīmīga ilgtermiņa ietekme uz nodarbinātību, sociālo iekļaušanu un finanšu rezultātiem jauniešiem.

1. Lai veicinātu programmas darbības efektivitāti, tika veikti atkārtoti sekmju un kavējumu pārskati, darba autors izpētīja Izpētīt zinātnisko literatūru un dokumentus par problemātisku uzvedību un mācību grūtībām;
2. Darba autors izpētīja situāciju par problemātisku uzvedību un mācīšanās grūtībām vispārizglītojošajā skolā X 7.-9.klašu skolēniem; Nodrošinātas regulāras individuālās konsultācijas 7 izglītojamiem, kas tika iekļauti projektā "PuMPuRS".
3. Darba autors izpētīja projekta "Pumpurs" atbalsta pasākumu aktivitātes vispārizglītojošajā skolā X 7.-9.klasēs un izstrādāja Izstrādāt sociālpedagoģiskās darbības programmu vispārizglītojošā skolā X problemātiskas uzvedības un mācīšanās grūtību mazināšanai, veiktas darbības, kā regulāra saziņa ar vecākiem, klašu audzinātājiem, lai padziļināti noskaidrotu, kāds rezultāts ir bijis individuālā atbalsta pasākumu piemērošanai 7 izglītojamiem, kuru situācijas aprakstītas detalizēti. Izstrādāti IIP izglītojamiem, lai izglītojamiem būtu skaidrs mērķis. Atbalsta sniegšana izglītojamiem, konsultāciju apmeklēšanas uzraudzība.
4. Veikta sociālpedagoģiskās darbības programmas aprobāciju un analizēt rezultātus.

Līdz ar to var apgalvot, ka diplomdarba mērķis ir sasniegts, uzdevumi ir izpildīti un uz pētījuma jautājumu ir atbildēts.

Literatūras saraksts

1. A Review of Parent Participation Engagement in Child and Family Mental Health Treatment, (2016) [Tiešsaistē].Pieejams: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4433419/> [Skatīts 2019.gada 4. aprīlī]
2. Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Diagnosis and Management of ADHD in children, young people and adults. National Institute for Health and Clinical Excellence, (2008).
3. Caspi A., Moffitt T.E., Morgan J., Rutter M., Taylor A. (2004) Arseneault L. Maternal expressed emotion predicts children's antisocial behavior problems: Using monozygotic-twin differences to identify environmental effects on behavioral development. *Developmental Psychology*.
4. Davidson R.J., Lewis D.A., Alloy L.B., Amaral D.G., Bush G., Cohen J.D. (2002) Neural and behavioral substrates of mood and mood regulation. *Biological Psychiatry*.
5. Detecting Learning Disabilities (2012) [Tiešsaistē].Pieejams: <https://www.webmd.com/children/guide/detecting-learning-disabilities#1> [Skatīts 2019.gada 6. aprīlī]
6. Douglas Haddad (2009), How Learning Disabilities Can Affect Behavior [Tiešsaistē].Pieejams: <https://www.verywellfamily.com/how-learning-disabilities-can-affect-behavior-2161916> [Skatīts 2019.gada 6. aprīlī]
7. Effective teaching (2012) [Tiešsaistē].Pieejams: <https://www.educationdevelopmenttrust.com/EducationDevelopmentTrust/files/98/98ad6340-0ef6-4e1d-a541-db6018afce7d.pdf> [Skatīts 2019.gada 12. aprīlī]
8. Eiropas Sociālā fonda projekts "Izglītojamo ar funkcionāliem traucējumiem atbalsta sistēmas izveide" (2013) [Tiešsaistē].Pieejams: www2.sig.lpsk.lv/esf/Valmiera_plans.ppt [Skatīts 2019.gada 15. aprīlī]
9. Ekspertes: Skolēnu mācību sasniegumi un viņu sociālā uzvedība ir saistīti (2012) [Tiešsaistē].Pieejams: <https://www.lu.lv/lv/par-mums/lu-mediji/zinas/arhivs/arhivazina/t/34630/> [Skatīts 2019.gada 8. aprīlī]
10. ESF projekts PuMPuRS (2017) [Tiešsaistē].Pieejams: <http://www.pumpurs.lv/lv/par-projektu> [Skatīts 2019.gada 22. aprīlī]
11. Goodman D.W. (2009) *The Black Book of ADHD*, 1st edition. MBL Communications, inc.
12. Heineman, M., Dunlap, G., & Kincaid, D. (2019) Positive support strategies for students with behavioral disorders in regular classrooms. *Psychology in the Schools*
13. How to develop positive teacher-student relationships, (2019) [Tiešsaistē].Pieejams: <https://www.tsc.nsw.edu.au/tscnews/how-to-develop-positive-teacher-student-relationships> [Skatīts 2019.gada 7. maijā]
14. Huddy, C. L., Johnson, A., & Hope, P. L. (2001) Educational and Behavioural Problems in Babies of 32-35 Weeks Gestation. *Archives of Disease in Childhood - Fetal Neonatal Edition* .
15. Individualized Education Programs (IEPs) [Tiešsaistē].Pieejams: <https://kidshealth.org/en/parents/iep.html> [Skatīts 2019.gada 11. aprīlī]
16. *J. Pediatr.* Rio J. vol.80 no.2 suppl. Apr. (2004)
17. Learning Problems (2012) [Tiešsaistē].Pieejams: <https://kidshealth.org/en/kids/learning-disabilities.html?WT.ac=ctg> [Skatīts 2019.gada 15. maijā]

18. LSM (2015) [Tiešsaistē].Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/zinu-analize/katrs-desmitais-skolens-lidz-atestatam-netiek.-kapec-jauniesi-pamet-skolu.a156376/> [Skatīts 2019.gada 11. aprīlī]
19. LU SIL: S. Tūbele, T. Landra, I. Šūmane, M. Burčaka, E. Laganovska, S. Kušnere, R. Vīgante. (2013) Metodiskais materiāls pedagogiem darbam ar izglītojamiem, kuriem ir mācīšanās traucējumi un redzes traucējumi Rīga: VISC, [Tiešsaistē].Pieejams: <https://visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/esfpr/VISC%203.2%20-%20metod%20mater%20pedagogiem%20-%20macisanas%20un%20redzes%20trau.pdf> [Skatīts 2019.gada 7. aprīlī]
20. Ļevina J., Mārtinsons K. (2016) Konsultēšana un konsultatīvā psiholoģija: [Mācību līdzeklis]. Rīga: Rīgas Stradiņa universitāte. [Tiešsaistē].Pieejams: https://www.rsu.lv/sites/default/files/book_download/konsultesana_un_konsultativa_psihologija.pdf [Skatīts 2019.gada 3. maijā]
21. METODISKIE IETEIKUMI PIRMSSKOLAS MĀCĪBU PROGRAMMU ĪSTENOŠANAI [Tiešsaistē].Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/met_iet_pirmsk_prog_ist.pdf [Skatīts 2019.gada 15. aprīlī]
22. Metodoloģiskās vadlīnijas darbam projektā “Atbalsts priekšlaicīgs mācību pārtraukšanas samazināšanai” (2012) [Tiešsaistē].Pieejams: https://izglitiba.riga.lv/media/IZGLITIBA/2019/04_2019/PuMPuRS_Metodologiskas_Vadlinijas_2018_Aktualizets-izdevums-11102018.pdf [Skatīts 2019.gada 15. aprīlī]
23. Mondal P. 7 Important Factors that May Affect the Learning Process [Tiešsaistē].Pieejams: <http://www.yourarticlelibrary.com/learning/7-important-factors-that-may-affect-the-learning-process/6064> [Skatīts 2019.gada 6. maijā]
24. NCBI Databases [Tiešsaistē].Pieejams: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/?term=correlation%20between%20the%20level%20of%20parental%20education%20and%20their%20attitude%20towards%20academic%20achievement> [Skatīts 2019.gada 3. maijā]
25. Parent Involvement and Children's Academic and Social Development in Elementary School [Tiešsaistē].Pieejams: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2973328/> [Skatīts 2019.gada 13. maijā]
26. Pulmanis T., Pelne A., Taube M. (2013). Psihiskā veselība Latvijā 2012. gadā. Slimību profilakses un kontroles centrs, 13. izdevums. Rīga
27. Reducing early school leaving: toolkit for schools_[Tiešsaistē].Pieejams: <https://www.schooleducationgateway.eu/files/esl/uploads/b123029.pdf> [Skatīts 2019.gada 9. aprīlī]
28. The Science of Adolescent Risk-Taking: Workshop Report (2011) [Tiešsaistē].Pieejams: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK53412/> [Skatīts 2019.gada 13. aprīlī]
29. West, Anne. (2007) Poverty and educational achievement: why do children from low-income families tend to do less well at school? (2007).

PIELIKUMI

ANKETA

Lūdzu sniegt informāciju par iesaisti ESF projektā ‘PUMPURS’.

- 1. Vecums**_____
- 2. Dzimums**_____
- 3. Cik ilgi Esiet iesaistīts/a projektā?**

- 4. Vai iesaiste projektā ir palīdzējusi uzlabot mācību darba rezultātus, ja jā tad kā, ja nē, tad kāpēc ?**

- 5. Lielākās grūtības projekta laikā?**

- 6. Ieguvumi no dalības projektā ?**

- 7. Kāds ir vecāku viedoklis par tavu dalību projektā ?**

Individuālais izglītības plāns

<p>Stiprās puses, izglītojamā resursi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Intelekta izpēte uzrādīts vidējs, salīdzinoši veiksmīgs informācijas apstrādes ātrums. 2) Meitene spēj veiksmīgi darboties pēc parauga, vienkārši sniegtas informācijas, kas prasa salīdzināšanu un selektīvu īslaicīgās atmiņas izmantošanu. 3) Adaptivitātes līmenis skolas dzīvē iz zems, bet meitene ir draudzīga un iesaistītās aktivitātēs. 4) Spēj produktīvi sadarboties kā ar vienaudžiem, tā - pieaugušajiem. 	<p>Vājās puses, kurām pievērst uzmanību:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kopumā intelekta rezultāti ir krietni pazemināti. 2) Salīdzinoši zemi ir vizuālās domāšanas un darba atmiņas rezultāti. 3) 3)Pazeminātu rezultātu uzrāda verbālā izpratne, grūtības izteikt savu domu vārdos, šaurs vārdu krājums. 4) Grūtības ar rakstīšanu un matemātikas prasmju apguvi, izmantojot kā vizuālu, tā audiālu informāciju.
<p>Mērķis: Attīstīt pozitīvu mācību darbību un sekmību, sniegt atbalstu un iedrošinājumu bērna adekvāta pašvērtējuma veidošanā.</p>	
<p>Ieteikumi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Lai veicinātu meitenes verbālo spēju un valodas prasmju pilnveidošanu, nepieciešams daudz sarunāties skolā un mājās - par ikdienas notikumiem, piedzīvojumiem, palīdzēt meitenei paplašināt vārdu krājumu, kā arī prasmi izskaidrot vārdu nozīmi. 2) Palīdzēt meitenei atrast vecumposmam un interesēm atbilstošu lasāmvielu, dot iespēju tenēties atstāstīt lasīto. 3) Lai veicinātu rakstīšanas prasmes, veidot norakstus no drukāta teksta, pierakstus stāstījumiem un piedzīvojumiem. 4) Matemātikas prasmju attīstīšanai izmantot pēc iespējām praktiskus uzdevumus no dzīves, sadarbojoties ar vienaudžiem un pieaugušajiem. 5) Strukturēt mācību materiāla apjomu, nostiprināt iemācīto ar vairākkārtējiem atkārtojumiem. 	

<p>6) Veicināt meitenes pozitīva pašvērtējuma izjūtu, nodrošinot viņai nepieciešamo atbalstu, iedrošinājumu un palīdzību.</p> <p>7) Turpināt apmācību ar atbalsta pasākumiem, (papildus laiks, atgādes u.c. pasāk.)</p> <p>Informēju, ka saskaņā ar LSPA Ētikas kodeksa punktu 2.2.2. " konfidenciāla informācija izmantojama tikai bērna interešu aizstāvībai ar bērnu juridiski saistītām personām".</p>		
<p>Plānotie uzdevumi, metodes</p> <p>Pedagogs: x (Latviešu valoda un Literatūra)</p>		<p>Plānotais rezultāts (Atbilst mācību programmai, ietver arī bērna pašvērtējumu)</p>
<p>Audzēknis (veicamās aktivitātes)</p>	<p>Ancei regulāri: jāpiedalās mācību stundu darbā, jālasa norādījumi, jāpasvīturo svarīgākās vietas, jāpārbauda darbu, jāpārlicinās par tā pabeigtību un kārtīgumu, jājautā nesaprastais, regulāri jāpārskata piezīmes un mācību vielu, jāapmeklē konsultācijas, jāpilda mājas darbi.</p>	<p>Attīstīta pozitīva mācību darbība un sekmība.</p>
<p>Pedagogs (metodes, mācību līdzekļi, vērtēšana)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Individuāli paskaidrojumi darba gaitā stundās un pārbaudes darbu gaitā pēc nepieciešamības. 2) Darbu izpildes laiks pagarināms pēc nepieciešamības . 3) Samazināts darbu apjoms klases un mājas darbos, ja rodas tāda nepieciešamība. 4) Saskaīt un novērtēt skolēna mācību sasniegumus, panākumus un izaugsmi, motivēt skolēnu pozitīvai virzībai un poazītīvai rīcībai. 	<p>Atbalsta pasākumi sekmēs veiksmīgāku mācību procesu.</p>
<p>Plānotie uzdevumi, metodes</p> <p>Pedagogs: x (Matemātika)</p>		<p>Plānotais rezultāts (Atbilst mācību programmai, ietver arī bērna pašvērtējumu)</p>

Audzēknis (veicamās aktivitātes)	Ancei regulāri: jāpiedalās mācību stundu darbā, jālasa norādījumi, jāpasvītro svarīgākās vietas, jāpārbauda darbu, jāpārlicinās par tā pabeigtību un kārtīgumu, jājautā nesaprašanās, regulāri jāpārskata piezīmes un mācību vielu, jāapmeklē konsultācijas, jāpilda mājas darbi.	Attīstīta pozitīva mācību darbība un sekmība.
Pedagogs (metodes, mācību līdzekļi, vērtēšana)	<ol style="list-style-type: none"> 1) Meitenei jāapgūst matemātiskās prasmes un iemaņas atbilstoši viņas veselības stāvoklim. 2) Regulāri jāapmeklē konsultācijas. 3) Regulāri jāpilda mājas darbi, var to darīt kopā ar vecākiem. <p>Cenšos veidot pozitīvu gaisotni stundās un celt meitenes pašvērtējumu; konsultāciju laikā, cik iespējams, strādāju ar viņu individuāli, pagarinu pārbaudes darbu izpildes laiku; ļauju izmantot atgādnis pārbaudes darbu laikā; pārbaudes darbos samazinu uzdevumu skaitu.</p>	Atbalsta pasākumi sekmēs veiksmīgāku mācību procesu.
Plānotie uzdevumi, metodes Pedagogs: x (Angļu valoda)		Plānotais rezultāts (Atbilst mācību programmai, ietver arī bērna pašvērtējumu)
Audzēknis (veicamās aktivitātes)	Mācās angļu valodu, izmantojot 4 svešvalodu apguves prasmes. Darbojas pāros, lomu spēlēs, frontāli u.c. aktivitātēs. Izpilda mājas darbus.	Meitene pakāpeniski nostiprina un attīsta visas 4 svešvalodu prasmes.
Pedagogs (metodes, mācību līdzekļi, vērtēšana)	Mācību komplekts English Plus 2. Klausīšanās, rakstu, runas lasīšanas uzdevumu izpilde. Skolotāja ņem vērā speciālistu diagnozes, uzdodot rakstu darbus.	Sekmīgs mācību darbs. Progress zināšanu apgūvē.

Plānotie uzdevumi, metodes		Plānotais rezultāts (Atbilst mācību programmai, ietver arī bērna pašvērtējumu)
Vecāki (kā iesaistīsies, ko darīs)	Regulāri palīdzēs mājas darbu veikšanā; palīdzēs izvēlēties grāmatu lasīšanā un sekos lasīšanas progresam; regulāri sekos informācijai e-klasē un dienasgrāmatā, atgādinās par uzdoto; sazināsies ar klases audzinātāju un mācību priekšmetu skolotājiem, lai sekotu skolēna mācību procesam.	Ieinteresētība kā atbalsta pasākums veicina rezultatīvu mācību procesu.
Atbalsta personāls un plānotie pasākumi	Psihologs: Adevāta pašvērtējuma attīstības veicināšana, izaugsmes un mācību motivācijas nostiprināšana, regulārs atbalsts un iedrošinājums.	Adevāts pašvērtējums un izaugsmes motivācija.

Individuālais izglītības plāns

<p>Stiprās puses, izglītojamā resursi:</p> <ul style="list-style-type: none"> 5) Vidējas salīdzinoši veiksmīgas verbālās izpratnes un loģiskās domāšanas spējas. 6) Vidējas vizuālās domāšanas un darba atmiņas spējas. 7) Zēna intelekts uzrāda vecumposma populācijas vidējā intervāla apakšējo robežu ar pazeminātiem rādītājiem. 8) Zēnam raksturīga motivācija būt pieklājīgam, adaptīvam un zinātkāram skolēnam, patīk sports. 	<p>Vājās puses, kurām pievērst uzmanību:</p> <ul style="list-style-type: none"> 5) Krietni pazemināts apstrādes ātruma spēju līmenis, lēns darba temps, zēns labprāt iesaistās sarunās, bet arī runa ir lēna, ar pauzēm, lakoniska īsiem teikumiem. 6) Zēnam ir lasīšanas un rakstīšanas traucējumi, kas ietekmē visu mācību priekšmetu apguvi, īpaši latvieši valodu un matemātiku. 7) Pazeminātas adaptivitātes spējas, grūtības mācību procesā, pielāgojoties klases mācību tempam.
---	--

	<p>8) Zēnam raksturīgi uzmanības un aktivitātes traucējumi, kas izpaužas, kā trauksmainība, pašregulācijas trūkums, impulsivitāte un emocionālie traucējumi, nereti-nesavaldība.</p> <p>9) Zēnam ir veselības problēmas, bieži vērojamas bailes un nedrošība, paaugstināta trauksme, neadekvāts pašvērtējums.</p>
<p>Mērķis: Attīstīt zēna pozitīvu mācību darbību un sekmību, kā arī sniegt atbalstu un iedrošinājumu adekvāta pašvērtējuma veidošanai.</p>	
<p>Ieteikumi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Mācību procesā un Valsts pārbaudes darbos piemērot atbalsta pasākumus, kādi paredzēti izglītojamiem ar specifiskiem mācīšanās traucējumiem. 2) Uzmanības noturības grūtību dēļ svarīgi ir iekārtot Zēna sēdvietu klasē tā, lai ir pēc iespējas mazāk stimulu, kas novērš uzmanību, ieteicams izmantot dažādas atmiņas spējas, kur nepieciešama īpaša koncentrēšanās spēja, individualizēti atcerēšanās paņēmieni. 3) Jāpalīdz Zēnam strukturēt skolas uzdevumu pildīšanas procesu ar vienkāršiem, īsiem, konkrētiem norādījumiem, uzdevumi jāsadala pa posmiem, jālietovizuālie stimuli, lai bērns izmanto savas stiprās puses un pats iemācās pašorganizēties. 4) Izmantot Zēna salīdzinoši veiksmīgākās Vizuāli telpiskās uztveres un Darba atmiņas spējas, kas prasa pielāgotas vizuālās instrukcijas, kā arī to atkārtojumu ar strukturētu, ierobežotu apjomu. 5) Veicināt rakstu valodas attīstību, dodot ilgāku laiku darbu izpildē, trenējoties norakstīt paraugus, pēc iespējām izmantojot arī datoru. 6) Veicināt Zēna pozitīva pašvērtējuma izjūtu, nodrošinot viņam nepieciešamo atbalstu, iedrošinājumu un palīdzību, stiprināt viņa pārliecību par sevi. 7) Turpināt izglītību pēc mācību programmas ar Atbalsta pasākumiem, nodrošinot papildus laiku, Atgādņu lietošanu ar strukturētu, vizualizētu saturu u.c. pasākumus. 	

8) Pēc vajadzības izmantot Atbalsta personāla iedrošinājumu un palīdzību.		
Informēju, ka saskaņā ar LSPA Ētikas kodeksa punktu 2.2.2. " konfidenciāla informācija izmantojama tikai bērna interešu aizstāvībai ar bērnu juridiski saistītām personām".		
Plānotie uzdevumi, metodes Pedagogs: x (Matemātika)		Plānotais rezultāts (Atbilst mācību programmai, ietver arī bērna pašvērtējumu)
Audzēknis (veicamās aktivitātes)	Skolēnam apgūt elementāros matemātiskos priekšstatus, matemātikas zināšanas , prasmes un iemaņas atbilstoši viņa veselības stāvoklim; apmeklēt konsultācijas; var pildīt mājas darbus kopā ar vecākiem;	Saņemt pozitīvu vērtējumu matemātikā, semestrī un gadā; sekmīgi pāriet uz nākamo klasi;
Pedagogs (metodes, mācību līdzekļi, vērtēšana)	Cenšas veidot interesi par piedāvātajām matemātikas zināšanām, paplašināt skolēna redzesloku; cenšas veidot pozitīvu gaisotni un skolēna pašvērtējumu; konsultāciju laikā, cik iespējams, strādā ar skolēnu individuāli; nepieciešamības gadījumā izstrādā individuālas darba lapas; pagarina pārbaudes darbu izpildes laiku, cik nepieciešams; sagatavo un ļauj izmantot atgādnēs, arī pārbaudes darbos; norādījumus un pārbaudes darba jautājumos nolasa un paskaidro skolēnam; pārbaudes darbos samazina uzdevumu skaitu; uzdot vienkāršākus uzdevumus.	Audzēknis apgūs galvenās matemātiskās sakarības ; zēnam būs pozitīvs pašvērtējums un spēja orientēties kursa pamatjautājumos;
Vecāki (kā iesaistīsies, ko darīs)	Mudināt un sekot līdzkonsultāciju apmeklējumiem, ja iespējams, palīdzēt mājas darbu izpildē; mudināt, atbalstīt izdarīt tos darbiņus ko skolēns spēj, ja nepieciešams, organizē papildus nodarbības matemātikā.	

Plānotie uzdevumi, metodes Pedagogs: x (Latviešu valoda)		Plānotais rezultāts (Atbilst mācību programmai, ietver arī bērna pašvērtējumu)
Audzēknis (veicamās aktivitātes)	Veidot un attīstīt valodu, lai būtu valodas pamatzināšanas, prasmes uz iemaņas atbilstoši viņa veselības stāvoklim. Apmeklēt konsultācijas. Mājas darbus veikt kopā ar vecākiem.	Saņemt pozitīvu vērtējumu latviešu valodā semestrī un gadā. Sekmīgi tikt pārceltam nākamajā gadā.
Pedagogs (metodes, mācību līdzekļi, vērtēšana)	Lai radītu interesi par apgūstamo mācību priekšmetu: <ol style="list-style-type: none"> 1) Cenšas veidot pozitīvu gaisotni un skolēna pašvērtējumu. 2) Mācību stundās piedāvā samazināta apjoma uzdevumus pamatzināšanu nostiprināšanai, spēju un prasmju attīstīšanai. 3) Ir individuālu uzdevumu notiekumu izskaidrošana. 4) Pārbaudes darbos samazina uzdevumu skaitu, uzdot vienkāršākos pamatzdevumus. 5) Tiek pagarināts pārbaudes darbu izpildes laiks, cik nepieciešams. 6) Tiek piedāvātas atgātnes (ļauj izmantot arī pārbaudes darbos). 7) Konsultāciju laikā, cik iespējams, strādā ar skolēnu individuāli. 8) Vārdu krājuma, valodas gramatiskās struktūras pilnveide, rosināt izteikties. 9) Veicināt rokraksta kultūru. 	Ričards spēs orientēties apgūto tēmu pamatjautājumos. Ja uzdotie uzdevumi tiks izprasti, tad būs motivācija tos veikt (atbilstoši savām spējām). Labākas lasīšanas, rakstīšanas un runāšanas prasmes veicinās zēna pašapziņu, saskarsmi ar vienaudžiem.

Vecāki (kā iesaistīsies, ko darīs)	Mudināt un sekot līdzkonsultāciju apmeklējumiem, ja iespējams, palīdzēt mājas darbu izpildē. Atbalsta zēnu izdrīt tos darbus, ko skolēns spēj veikt.	
Plānotie uzdevumi, metodes Pedagogs: x (Literatūra)		Plānotais rezultāts (Atbilst mācību programmai, ietver arī bērna pašvērtējumu)
Audzēknis (veicamās aktivitātes)	Pēc vajadzības apmeklēs piedāvātās individuālās konsultācijas. Vienmēr līdz būs visi nepieciešamie mācību līdzekļi un materiāli.	Izmantojot piedāvātās darba metodes un atvieglojumus, kā arī esot līdzatbildīgam mācību procesā būs sekmīgs literatūrā.
Pedagogs (metodes, mācību līdzekļi, vērtēšana)	Palīdzēt apgūt teksta veidošanas un lasītprasmes iemaņas, nostiprināt un uzlabot komunikācijas prasmes. Celt Ričarda pašapziņu un pozitīvu pašvērtējumu, nodrošināt nepieciešamo atbalstu, iedrošinot, uzslavējot par aktivitāti un paveikto. Pamanot Ričarda vēlmi atbildēt vai dalīties pārdomās, iesaistīt sarunās, spēlēs. Pārbaudes drbos (nepieciešamības gadījumā arī mācību procesā stundās) ļaut izmantot papildus laiku, dažreiz mainot arī darba uzdevumu un darba apstākļus. Ja nepieciešams, samazināt uzdevumu skaitu/ darba apjomu. Kopīgi veidot atgādnis vai piezīmes pierakstu kladē.	Kļūs drošāks, pārliecinātāks par sevi. Nostiprināsies lasītprasme un prasme izteikties.

Vecāki (kā iesaistīsies, ko darīs)	Sekos līdzī zēna sekmēm un sazināsies ar priekšmeta skolotāju, ja tas nepieciešams, lai noskaidrotu neveiksmju cēloņus, meklētu citus risinājumus literatūras apgūvē.	
Plānotie uzdevumi, metodes Pedagogs: x (Angļu valoda)		Plānotais rezultāts (Atbilst mācību programmai, ietver arī bērna pašvērtējumu)
Audzēknis (veicamās aktivitātes)	Mācās angļu valodu, izmantojot 4 svešvalodu apguves prasmes. Darbojas pāros, lomu spēlēs, frontāli u.c. aktivitātēs. Izpilda mājas darbus.	Sekmīgs mācību darbs. Progress zināšanu apgūvē.
Pedagogs (metodes, mācību līdzekļi, vērtēšana)	Mācību komplekts English Plus 2. Klausīšanās, rakstu, runas lasīšanas uzdevumu izpilde. Skolotāja ņem vērā speciālistu diagnozes, uzdodot rakstu darbus.	Attīstīt visas 4 prasmes, sasniedzot atbilstošus rezultātus.
Vecāki (kā iesaistīsies, ko darīs)	Skolotāja veidos pozitīvu sadarbību ar skolnieka vecākiem, iesaistot tos, pēc nepieciešamības.	Grūtību gadījumā konsultēties ar skolēna vecākiem.
Atbalsta personāls un plānotie pasākumi	Psihologs: Adekvāta pašvērtējuma attīstības veicināšana, izaugsmes un mācību motivācijas nostiprināšana, regulārs atbalsts un iedrošinājums.	Adekvāts pašvērtējums un izaugsmes motivācija.

Diplomdarbs „SOCIĀLPEDAGOĢISKĀ DARBĪBA ATBALSTA PASĀKUMU ĪSTENOŠANĀ PROJEKTĀ “PuMPuRS” VISPĀRIZGLĪTOJOŠĀ SKOLĀ X 7.-9. KLASĒS.” izstrādāts

LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ Kristaps Antons

(*paraksts*)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Docente Dr. sc.admin. Gunta Kraģe _____ .____.2019.

(*paraksts*)

Recenzents: asoc. prof. Dr. paed. Astrīda Raževa

Darbs iesniegts LU PPMF _____ .____.2019.

Dekāna pilnvarotā persona: studiju metodiķe Inese Ranka, _____

(*paraksts*)

Darbs aizstāvēts Valsts pārbaudījuma komisijas sēdē

____. ____ .2019. protokola nr. _____, vērtējums: _____

Komisijas sekretārs: Gunta Treimane _____

(*paraksts*)